БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 74 (8600)
МАРТЫН 28
ПЯТНИЦА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

МҮНӨӨ ЖЭЛДЭ ХҮДӨӨ АЖАХЫНГАА БҮХЫ ҺАЛБАРИНУУДЫЕ ЭРИД ТҮРГЭНӨӨР ХҮГЖӨӨЕ

Бурят-Монголой АССР-эй колхознигуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй болон хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 1958 ондо абаһан уялга

...8 ондо хүдөө ажахынгаа бүхы ...аринуудые саашадань хүгжөөл-...шэнэ ехэ амжалтануудые туй-...з, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэн-...хүртэсөөр Америкын Холбоото ...дуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэ-...тушаа бүгэдэарадай зорилгые ...лхын түлөө тэмсэлдэ бүхы ...олго, хүсэ шадалаа гаргахые ...һан КПСС-эй Центральна Ко-...тэй, СССР-эй Министрнүүдэй ...эй Хандалгые Бурят-Монголой ...Р-эй ажалшад, Советскэ Сою...бүхы арадтал адли патриотиче-...гон ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. ...озно байгуулалтые саашадань ...өөхэ, машинно-тракторна стан-...удые хубилгаха тухай КПСС-эй ...ральна Комитедэй февральска ...умэй шиидхэбэринүүд, СССР-... Верховно Соведэй болохоёо ...ан сесси дээрэ нүхэр Н. С. ...цевой хэхэ элидхэлэй тези-...е үргэн олон зоной зүбшэн ...лгэ политическэ, ажалай шэ-...дэбжэлтэ үүсхэбэ. Колхозно ...улалтые саашадань хүгжөөхэ, ...нно-тракторна станцинуудые ...лгаха тушаа Коммунистическэ ...нгаа абажа байгаа хэмжээ-...ые Бурят-Монголой ажалшад ...совет арадтаяа хамта халуу-...найшаана.

...өө ажахые эрид түргэнөөр ...өөхэ тухай парти, правитель-...тгаа шиидхэбэринүүдые, мүн ...ай областьтой мүрысэхэдөө ...ан уялгаяа бэелүүлэн Бурят-...олой колхознигууд, МТС, сов-...удай хүдэлмэришэд, мэргэжэл-...хүдөөгэй бүхы ажалшад хүдөө ...ынгаа хүгжөөлгэдөө зарим тэ-...мжалта туйлаа.

...ветскэ правительствын туһа-...лын ашаар республикын колхоз, ...озуд һүүлэй жэлнүүдтэ 250 ... гаран гектар шэнэ газар ...аба. Тиигэжэ хахалагдадаг ...раа ехэ болгохо, парайнгаа ...айе, тэжээлэй ургамалнуудай ...алые ургэдхэхэ арга олдоо. ...агдадаг газар 15 мянга гаран ...раар ехэ болобо.

...3 онойхидо орходоо республи-...колхоз, совхозуудта һү һаалга ...дахин, гахайн мяха абал-... дахин, нооһо — 1,8 дахин, үн-...—1,3 дахин ехэ болоо. Тиихэ-...хамта хонидой тоо толгой 35 ...центээр, гахайн — 44 про-...ээр олошорбо. 1954 ондо үнеэн ...һөө 541 килограмм һүн һаагда-...байгаа һаа, 1957 ондо 1300 ки-...амм һаагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ ...убликын колхоз, совхозууд 85 ...ан тонно һү, 2,5 мянган тонно ..., 24,5 мянган тонно мяхан аб-... Нёдондо 1956 онойхидо ор-...о республикын колхоз, совхо-...та һү абалга 33,6 процент, ноо-...25,5 процент, мяха абалга ...процентээр дээшэлээ. 1957 ондо ...ублика дотор бүхыдөө эдлүү-... газарай зуун гектар бүхэндэ ... центнер һүн, 106 килограмм ...һон, 15,5 центнер мяхан, тэрэ ...о хахалагдадаг газарай зуун ...р бүхэндэ 9,2 центнер гахайн ...н абтаа. Эдэ бүгэдын ашаар ...убликамнай гүрэндэ һү, мяха, ...о, үндэгэ, таряа тушааха, ху-...лаха уялгаяа болзорһоонь ...дүүргэхэ аргатай болоһон бай-... Тиихэ зуураа 1956 онойхидо ор-...о гүрэндэ 38 процент ехэ һүн, ...процент ехэ нооһон, 17,3 процент ...мяхан, 900 мянган пүүд ехэ та-...н тушаагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ ...ндэ тушаагдаһан нооһоной 71 ...центнь нарин, нарибтар байгаа ...э тэмдэглэхэ шухала. Юун-...рэхэдэ, дүрбэн жэлэй саада тээ ...аагдаһан бүхы нооһоной хахад-...ехэнхинь шэрүүн, шэрүүбтэр ...даг һэн. Энэ хадаа хони-...нарин, нарибтар нооһотой бол-...ын түлөө эхилһэн ехэ хүдэлмэ-...мнай, хонидоо үбэл хурьга-...лдаг, искусственна аргаар үрэ-...лдэг болоһоноймнай аша үрэ ...болоно.

...длүүриин газарай зуун гектар ...ндэ малай ашаг шэмэ абалгые ... колхоз, совхозууд нилээд дээ-...үүлээ.

...957 ондо Кабанскын аймагай ...хозууд эдлүүриин газарай зуун ...тар бүхэндэ 82,9 центнер һү һаа-... Прибайкальска аймагай колхо-... үнеэн бүриһөө 1762 килограмм ... һаажа, эдлүүриин газарай зуун ...тар бүхэндэ 81,9 центнер һү аба-... Бичурын аймагай колхозуудта үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэдэй тоо толгой 12,6 процентээр олошоржо, жэл соо колхозуудтань һү һаалга 56 процентээр, совхоздонь— 90,9 процентээр дээшэлбэ. Нёдондо Бичурын совхоздо үнеэн бүриһөө 1845 килограмм һүн һаагдаа. Тарбагатайн аймагай колхозуудта үнеэн бүриһөө 1569 килограмм гэхэ гү, али 1956 онойхидо орходоо 463 килограмм ехэ һүн һаагдаһан байна.

Зарим колхоз, совхозууд бүришье һайн амжалта туйлаа. Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхоз жэл соо үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа мянга гаран килограммаар дээшэлүүлбэ. Прибайкальска аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2207 килограмм һү һаажа, эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүхэндэ 122,4 центнер һү абаа. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз үнеэн бүриһөө 2308 килограмм һү һаажа, эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 96 центнер һү абаба.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 222 колхозуудай 53-ниинь, 4500 һаалишадай 407-ниинь үнеэн бүриһөө 1500 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. 135 һаалишад үнеэн бүриһөө 2000 гаран, 12 һаалишад 3000 гаран килограмм һү һааһан байна. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан П. Б. Жалсанова 4408 литр, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д. Б. Амоголонова — 4061 литр, Мухаршэбэрэй аймагай «Дружба» колхозой һаалишан Т. И. Рютина — 2924 литр, Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Е. М. Казазаева — 2722 литр, Зооветинститудай һуралсалай-туршалгын ажахын һаалишан А. В. Усова — 5490 литр һү үнеэн бүриһөө һааба.

Зарим аймаг, колхоз, совхозууд, хонишодой бригаданууд хони үсхэбэрилгөөр һайн амжалта туйлаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Курумканай аймагай колхозууд нооһо хайшалалгаяа бүхыдэнь 51,4 процентээр дээшэлүүлбэ. Энэ аймагта эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 195 килограмм нооһон абтаа, жэл соо хонин бүриһөө нооһо хайшалалга 840 граммаар дээшэлжэ, тус бүриһөөнь 3 килограмм нооһон хайшалагдаа. Энэ аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хонин бүриһөө 3,4 килограмм гэхэ гү, али 1956 онойхидо орходоо 900 граммаар дээшэлүүлжэ, эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүхэндэ 264 килограмм нооһо абаба. Нёдондо Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхоз хонин бүриһөө дунда зэргээр 4 килограмм нооһо хайшалжа, нооһо абалгаяа бүхыдэнь 78 процентээр дээшэлүүлээ, зуун эхэ хонин бүриһөө 157 хурьга абажа түлжүүлээд, жэл соо хонидойнгоо тоо толгойе 53 процентээр олошоруулаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Тарбагатайн аймагай «Советская Россия» колхоздо Емельянов, Чернов гэгшэдэй даадаг хонишодой бригаданууд зуун эхэ хонин бүриһөө 160—170 хурьга, Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой хонишод М. П. Гороховский, А. Я. Макадзиоба гэгшэдэй даадаг бригаданууд, мүн Иволгын аймагай «3-я пятилетка» колхозой хонишод Г. И. Брянский, Н. С. Гриценко гэгшэдэй даадаг бригаданууд — 160—194 хурьга абажа түлжүүлээ. Борьёогой хониной совхоз хонин бүриһөө 3,76 килограмм нооһо хайшалжа, эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 328 килограмм нарин, нарибтар нооһо абаба.

Түрүү колхоз, совхозуудай жэшээ дээрэһээ харахада республикамнай мяха абалгаяа эрид дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжотой. Жэшээлхэдэ, Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 30 центнер мяха, 152 центнер һү, Түнхэнэй аймагай «Искра» колхоз — 38 центнер мяха, тэрэ тоодо 11,7 центнер гахайн мяха; Кабанскын аймагай «Коммунизм» колхоз — 20 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалагдадаг газарай зуун гектар бүхэндэ 16 центнер гахайн мяха абаа.

Адли эрхэ байдалтай аад, бэшэндээ орходоо хүдөө ажахын ургамалнуудай, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абаһан олон колхоз, совхозууд бии. Түнхэнэй аймагай «Заря», Зэдын аймагай XX партсъездын, Чапаевай нэрэмжэтэ, Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхозууд үнгэрэгшэ жэлдэ гектар бүриһөө 13—16 центнер оролһо таряанай ургаса хуряагаа.

Прибайкальска аймагай «Заветы Ильича» колхоздо нүхэр В. М. Коркиной даадаг комплексно бригада кукурузын га бүриһөө 470 центнер ногоон эшэ намаануудые хуряаһан байна. Бичурын аймагай «Заря коммунизма» колхоздо М. И. Казагай даадаг, Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо А. Н. Макаровагай даадаг хартаабха ургуулгын звенонууд гектар бүриһөө 150—250 центнер ургаса хуряагаа. Бичурын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо Ф. Е. Гавриловагай даадаг звено гектар бүриһөө 225 центнер сахарай свёклын ургаса хуряаба. Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоздо луговод Т. Р. Ринчинов сабшалангай га бүриһөө 85 центнер үбһэ хуряагаа. Бичурын аймагай «Ленинский Путь» колхоздо гектар бүриһөө 300 центнерһээ дээшэ турнепсын ургаса хуряагдаа.

Республикын колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин барилганууд, соёл культурын эмхи зургаануудай гэр байранууд улам олоор баригдадаг болоо. Һүүлэй хэдэхэн жэл соо колхозуудта хэдэ мянган гэр, зуугаад клуб, 120 культбаза баригдаһан байна. Тэдээнһээ гадна, 12 мянган үнеэдэй багтаамжатай типовой байранууд, 117 мянган толгойн багтаамжатай хонидой байранууд, хэдэн олон таряанай тоог, полевой стан, үйлэдбэриин бусад барилганууд бодхоогдоо. Республикын колхозуудта шулуугаар барилга хэгдэдэг боложо, барилгын үнэ сэн химдарна, хүдэлмэринь түргэдэнэ.

Колхозуудай ниитын ажахы хүгжэжэ, хүдөө тосхоной ажалшадай байра байдалынь һайжарна, культурна хэмжээнь дээшэлнэ. 1957 ондо колхозуудай мүнгэн олзо 1953 онойхидо орходоо хоёр дахинһаа үлүүгээр дээшэлээ.

Республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөлгэдөө туйлаһан амжалтануудынай Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хэхэ туйлай ехэ ажалаймнай эхин гэжэ харанабди.

Колхоз, совхозуудтамнай байгаа ехэ арга боломжонууд үшөөл хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ бидэнэр һайнаар мэдэрнэбди.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, малдаа элбэг үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилго республика доторнай илангаяа хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Олон колхоз, совхозууд үндэр баян ургасын түлөө, газарай хүрьһэндэ шадахыса шиг нойто барихын түлөө үсэд шангаар оролдоногүй, эрхим һайн агротехникэ нэбтэрүүлжэ, ган гасууртай тэмсэнэгүй, нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруу, ургаса ехэтэй ургамалнуудые ехээр таридаг болоногүй. Агротехникын заабаринууд үшөөл эбдэгдэжэ үргэлжэлһөөр, ургасын хойноһоо саг үргэлжэдөө нарин һайн харууһа хэгдэнэгүй, ургаса дээшэлүүлхэ түрүү арга дүршэлнүүд муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Ороһо таряа, хартаабха, бүдүүн, шэмэтэ тэжээл элбэгээр абахын тулада тараан ажалаа һайнаар эрхилдэг болоогүй һаа, ниитынгээ мал ажалые хүгжөөхэ, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ зорилгоёо шиидхэхэнь бэрхэтэй гэжэ мэдэрнэбди.

Мал ажалдамнай горьтойхон дутагдалнууд бии. Эбэртэ бодо малай тоо толгой, илангаяа үнеэдэй тоо толгой удаанаар олошорно. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ оройдоол гурбан үнеэтэй байһамнай энээние гэршэлнэ бшуу.

Арга боломжонуудай ехэ байтар хэдэ хэдэн аймагта хонид удаанаар үдэнэ. Малай ашаг шэмэ абалгашье бага байһаар. Жэшээлхэдэ, 100 гектар дээрэшье, үнеэн бүридэшье абахада һүн багаар һаагдана. Мүн мяхан, илангаяа гахайн мяхан багаар абтадаг зандаа.

Хүдөө ажахын продукцинуудые абалгада гаргашалагдадаг хүсэн, мүнгэн зөөри үшөөл тон ехэ байһаар.

Аймаг, колхоз, совхоз, фермэ, бригада бүхэнэй, хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй хэжэ байһан ажал хүдэлмэридөө шүүмжэлэлтэйгээр хандахые, мүн дутуу дундануудаа түргэнөөр усадхаха бодото хэмжээнүүдые абахые, тиигээд мүнөө жэлдэ хүдөө ажахынгаа бүхы һалбаринуудые хүгжөөлгэдөө урданайхиһаа бүри һайн амжалта туйлахын түлөө тэмсэхые эдэ бүгэдэ уялгална.

Хүдөө ажахыгаа бүри хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, малай ашаг шэмын хүн бүхэндэ хүртэсөөр Америкын Холбоото Штадуудые хүсэжэ, урдань орохо гэһэн бүгэдэарадай тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулха бүхы арга боломжонууд Бурят-Монголой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ бии болгогдонхой. Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа КПСС-эй Центральна Комитедэй февральска Пленумэй хараалһан хэмжээнүүд энэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Колхозууд өөһэдынгөө мэдэлдэ бүхы техникые абаад байхадаа ажахынгаа һалбаринуудые бултыень алишье талаарнь хүгжөөхын тула тэдэнээ бүри бүтээсэ ехэтэйгээр, ашагтайгаар хэрэглэдэг болохо.

КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэринүүдэй хараюуда колхоз, совхозуудаймнай дунда хүдөө ажахын продуктнуудые эрид ехээр абадаг болохын түлөө социалистическэ мүрысөөн дэлгэрбэ.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые эзэн ёһоор согсолжо, бодожо үзөөд, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо горьтойхон амжалта туйлаха аргатайбди гэжэ тоолоод, иимэ уялга абанабди:

НООҺО ХАЙШАЛАЛГААР

Мүнөө жэлдэ нооһо хайшалалгаяа 32 процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлжэ, эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ колхозуудта 130 килограмм, совхозуудта—138 килограмм нооһо абахабди. Мүнөө жэлдэ колхоз, совхозуудта хонидойнгоо тоо толгойе 33 процентээр олошоруулхабди. Энэ жэлэй һүүл багта республикымнай колхоз, совхозуудта 1 миллион 560 мянган толгой хонин, 1960 ондо 2 миллионһоо үсөөн бэшэ хонин тоологдохо.

Энэ жэлдэ колхозуудта хонин бүриһөө нооһо хайшалалгаяа 3 килограммда, совхозуудта — 3,5 килограммда хүргэхэбди.

Байгал шадарайнгаа тала дайдые орон доторoo нарин, нарибтар нооһотой хонидой ехэхэн һуури болгохо тухай дурадхаһан мантай мүрысэдэг Читын областиинхидые бидэнэр дэмжэнэбди.

Нооһо хайшалха уялгаяа, 1958 ондо хонидойнгоо тоо толгой олошоруулха уялгаяа дүүргэхын, тиигэжэ хони үсхэбэрилгэеэ саашадань хүгжөөхэ үндэһэ һуури табихын тулада иимэ юумэнүүдые хэхэбди:

Үбэлэйнгөө, хабарай эртын хурьгадаа бултыень үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлхэбди. Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозойхидой жэшээгээр мүнөө жэлдэ хонидоо хэнзэлүүлжэ, 100 эхэ хонин бүридэ 140 хурьга абахабди. Томо хонидоо үхэл гарзагүйгөөр үбэлжүүлжэ, гээлтэ хоролтодо оруулхагүйбди; эхэ хонидоо, хусануудаа зунайнь отондо һайнаар бэлдэхэбди, искусственнаар үрэжүүлхэ пунктнуудаа сагай эртэдэ заһабарилхабди.

Хонидые үбэл хурьгалуулхада һайн байһыень харуулһан аргые саашадаашье хэрэглэхэбди.

Үбэл хонидой хурьгалжа захалтар 142,2 мянган толгойн багтаамжатай хонидой байранууд ашаглалгада оруулагдаха.

Хонидтоо үбэлэй, хохи хабарай сагта нэмэлтэ болгон эдюулхын тула хонишодойнгоо бригадануудай хүсөөр фермэ шадараа 20—30 гектарта зелёнко, кукуруза, мүн тэжээлэй бусад ургамалнуудые тарихабди. Отарынгаа хонидто эдюулхэ үбһэ абахынь тулада хонишодой бригаданиудта сабшалан даалгажа үгэдэг болохобди. Хонидой отарануудай буусануудта силос дараха нүхэ, траншейнүүд малтагдажа бэлдэгдэхэ.

Хонишодой һайн бригадануудые эмхидхэжэ, тэдээндэ культурно-ажаһуудалай зохид арга боломжо бии болгохобди. Хонишодой һууха гэрнүүдые отарануудайнь буусануудта барихабди.

ҺҮ ҺААЛГААР

1958 ондо колхозуудта һү һаалгаяа 37 процент, совхозуудта 51 процент дээшэлүүлжэ, һү абалгаяа бүхыдэнь 118 мянган тоннодо хүргэхэ гэхэ гү, али 1957 онойхидо орходоо 33 мянган тонно ехэ һү абахабди. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ колхозуудта 47,6 центнер, совхозуудта 42,7 центнер һү абахабди.

Һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхын тула иимэ юумэ хэхэбди:

Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхозой һаалишадай жэшээгээр үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо 500 литрһээ бага бэшээр дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ, колхоз, совхозуудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1800 килограмм һү һаахабди.

Жэл соо колхозуудта үнеэдэй тоо толгойе 14 процентээр, совхозуудта 10,7 процентээр олошоруулхабди. Энэ жэлэй дүүрэтэр республикынгаа колхоз, совхозуудта үнеэдэй тооe 81,1 мянган толгойдо хүргэгдэхэ.

Зундаа үнеэдээ зуһалан газарта гаргажа, ногоон тэжээл эдюулэлсэч байрада байлгажа харууһалдаг, эдеэлүүлдэг, һаадаг болохобди. Үнеэн бүхэндэ ногоон тэжээл болгон эдюулхын тула 0,5 гектарһаа бага бэшэ газарта тэжээлэй ургамалнууд таригдаха. Намарай һарануудта хожорхогүйнь тулада үнеэдтэе газарай элдэб эдеэ, эртын силос болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые нэмэлтэ болгон эдюулжэ байхабди. Һүнэй-товарна фермэ бүхэндэ һаалишадай хүсөөр 15—20 гектарһаа бага бэшэ газарта түрнепс, 5—10 гектарһаа бага бэшэ газарта кукуруза тарижа ургуулхабди. Үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэриие шангадхаха хэрэгтэй. Энээнэй тулада фермэ бүхэндөө эрхим үүлтэрэй мал суглуулжа бүридхөөд, тэдэнээ һайнаар эдеэлүүлжэ, харууһалжа байхабди, үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэбди. Үнеэдэйнгээ үүлтэрые һайжаруулхын тулада тугал бурууунуудаа зүбөөр, өөһэдтөө хэрэгтэй тээшэнь шэглүүлэн түлжүүлхэеэ али болохоор оролдохобди. Энэ зорилгоор һүрэгтэ үлөөгдэхэ залуу малай тусхай гүүртэнүүд эмхидхэгдэхэ. Малай типовой байрануудые барижа үргэлжэлхэбди. Энэ жэлдэ 14500 толгой үнеэдэй байранууд ашаглалгада үгтэхэ. Мал ажалай фермэнүүдтэ ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд оньһожоруулагдаха байна. Автоуһалуури түхеэржэ гү, али юрэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, үбэлжэлгын эхилтэр һаалиингаа фермэ бүхэндэ үнеэдээ бүлеэн уһаар уһалдаг болохобди.

Малшадта 100 культбаза баригдаха.

МЯХА АБАЛГААР

Энэ жэлдэ колхоз, совхозуудта 32,1 мянган тоннодо хүрэтэр мяха абажа, үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо мяха абалгаяа 31,1 процентээр, тэрэ тоодо колхозуудта 28,9 мянган тонноор, совхозуудта 3,2 мянган тонноор дээшэлүүлхэбди. Гахайн мяха абалга 2,6 дахинаар ехэдхэгдэхэ. Республика дотороо бүхыдэнь эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 21,4 центнер мяха абахабди.

Мяха абалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, уялгаяа дүүргэхын тулада иимэ юумэ хэхэбди:

Колхоз, совхоз бүхэндэ мал шэлэн оложо, таргалуулагдаха малай гүүртэнүүдые саг болзортонь бии болгоод, квартал бүхэндэ гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргэхээр, колхозуудайнгаа доторой хэрэглэмжые хангахаар эбэртэ бодо мал, адуу, хонидые бэлшээн таргалуулгада табихабди.

Гүрэндэ тушаагдаха эбэртэ бодо малай шэгнүүрые 320 килограммда, хонидой — 45 килограммда, шахагдажа байһан гахайнуудые — 80—90 килограммда хүргэхэбди. Колхоз бүхэндэ мяхалиг мал үдхэдэг болохоёо оролдохобди. Энээнэй тулада түрүүшынгээ үбэлжэлгэдэ орожо байһан залуу мал харуулһаа, эдэлүүлхын тулада онсо анхарал хандуулгадаха. Наһаа хүсөөгүй бага мал, мүн туранхай мал гүрэндэ тушаагдахагүй, үүсэлэгдэхэгүй. Колхозуудайнгаа һүрэгтэ табихын тула колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй алба хааранхай 10 мянган толгой эбэртэ бодо мал, мүн 10 мянган толгой хони худалдажа абтаха. Колхоз, совхозуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой 7,6 процентээр олошоруулагдаха.

Олохон нютагтай байдаг нуур намагуудые хэрэглэн, талын ногоондо уһанай шубуу олоор тэжээдэг болохобди. Мүн мяха абалгые ехэдхэхэ арга боломжо олгодог байһан хадань туулай үдхэдэг болохобди. Адуу үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулгадаха. Энэ жэлдэ адуунайнгаа тоо толгой 2,5 процентээр олошоруулдаха.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир **Иван Васильевич Воробьев.** Энэ нүхэр 16 жэлэй туршада таһалгарнагүйгөөр худалжэ, колхознигуудай дунда хүндэтэй болонхой. Нёдондо нютагай үүлтэртэ үнеэн бүриһөө 1672 литр, энэ жэлэй январь—февраль һарада 344 литр һү һааһан Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан **Дулгар Цыбиндоржиева.** Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермые даагша **Норжима Пирмаева.** Энээнэй хүтэлбэрилдэг фермэдэ 1957 ондо үнеэн бүриһөө 2370 литр, энэ жэлэй хоёр һарада 340 литр һү һаагдаа. Бичурын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо сахарай свёкло ургуулагша **Варвара Ивановна Петрова.** Энэ нүхэр нёдондо өөрөө гектар бүриһөө 120 центнер свёкло ургуулһан байжа юм.

Л. Апреловэй фотонууд.

БМАССР-эй КОЛХОЗНИГУУДАЙ, МТС, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ, МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ 1958 ОНДО АБАҺАН УЯЛГА

(*Түгэсхэл*)

жа, колхоз, совхозуудтаа адуунай тоое 65,9 мянган толгойдо хүргэхэбди.

ТАРИЛГЫЕ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭЖЭ, ТАРЯАНАЙ, ХАРТААБХЫН, ОВОЩИИН БАЯН УРГАСА ХУРЯАХА

Мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 10 центнерһээ бага бэшэ таряа хуряажа, ороохо таряанай ургаса абалгаяа бүхыдэнь 1,5 дахин, хартаабха, овощь абалгаяа 3,5 дахин ехэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ зорилгодоо хүрэжэ шадахабди. Олонхи колхознай өөрын һайн үрэһэтэй, парай газар хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдээ, техникэшье хүсэд бии, уһалагдадаг газарнай ехэ болоо.

Энэ уялгаяа дүүргэхын ţулада хабарай тарилгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ гээшэ шиидхэхы удхашанартай байха юм. Тиимэһээ бидэнэр хабарайнгаа тарилгые эрхим һайнаар үнгэргэхын тулада бүхы хүсэеэ гаргахабди.

Мүн хойшо хойшодоошье шэнэ газар элдүүрилжэ үргэлжэлүүлхэбди. Энэ жэлдэ 91 мянган гектарһаа бага бэшэ шэнэ газар, тэрэ тоодо колхозуудта 80 мянган гектар, совхозуудта 10 мянган гектар шэнэ газар ашаглаха зорилго табинабди. Колхоз, совхозуудта 325 мянган гектарта эртын пар, тэрэ тоодо совхозуудта 40 мянган гектарта эртын хара пар хахалагдаха.

Таряалан, сабшаланда, огородой газарта 1 миллион 600, тэрэ тоодо колхозуудта 1 миллион 440 мянган тонно, совхозуудта 160 мянган тонно наг шэбхэ тараагдаха.

Һаяын үдэрнүүдтэ үрэһэ хүрэнгээ сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэбди. Республикымнай ганданги газар нютагуудта аша үрэ ехэтэй байһанаа хүсэд харуулһан, тон шэмэтэй, ургаса ехэтэй ургамал болохо шара будаае мүнөө жэлдэ ехээр тарихабди. Ороохото ургамалнуудаа гол түлэб хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар тарижа, ургасаяа амяарлан хуряахабди. Ойрын 2—3 жэлнүүдтэ бүхыдөө сортовой үрэһөөр тарилга хэгдэдэг болохо.

ЭЛБЭГ ЕХЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭХЭ

Улам үдэжэ байгаа ниитынгээ малые бүдүүншье, илангаяа шэмэтэшье тэжээлээр хүсэд хүрэхөөр хангахын тулада бүхы оролдолгоёо гаргаха хэрэгтэй.

Силостэ кукуруза таряад, үндэр баян ургаса хуряахын тулада үсэд шанга тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэбди. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 30 тонно кукурузын ногоон эшэ намаа хуряаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга дотор табигдаһан зорилгые олонхи аймагуудтамнай дүүргэжэ болохо гэжэ тоолонобди.

Хабар орой болоһон хойно, мүн зундаа эртэ хюруу унадаг нютагуудта силослэхээр наран сэсэг таригдаха. Колхоз, совхозуудта корнеплодуудай тарилгые 3,2 мянган гектарта хүргэхэбди. Үнеэн бүхэндөө 10 тонноһоо бага бэшэ, эхэ хонин бүхэндөө 2 центнерһээ бага бэшэ силос дарахабди, энээнэй тула сагай эртэдэ силоснэ түхеэрэлгэнүүдые барихабди.

Мүнөө жэлдэ сабшалангуудаа, бэлшээриингээ газар һайжаруулхын түлөө хам оролсохо шухала. 10 мянган гектар сабшалан һөөг бургааһанһаа сэбэрлэхэбди, 5 мянган гектар сабшалангай бута болдогуудые тэгшэлхэбди. 15 мянган гектар газарта шэнэ үтэг хэхын тулада сабшалан дээрэ 600 мянган тонно аргал шэбхэ гаргажа тараахабди. 110 мянган гектар сабшалангай модо шулуу сэбэрлэжэ, борнойлжо, хурьһыень һайжаруулхабди. Хахалжа, дээрэнь тэжээлэй ургамалнуудые тариха гээшэ сабшалан, бэлшээриин газарнуудые һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ нэгэ шухала арга болоно.

Нэгэ жэлэй, мүн олон жэлэй ногоонуудые, илангаяа хүсы, хяаг, житняк, могара, суданка гэхэ мэтын ногоонуудые үргэлжэ ехэ сабшалан дээрэ таридаг болохо зорилгые бидэнэр үсэд шангаар табинабди. Тэжээлэй ургамалнуудые, илангаяа хартаабха, газарай бусад эдеэнүүдые, тэжээлэй капуста, мүн кукуруза болон бусад ургамалнуудые фермэ шадараа ехээр таридаг болохыетнай уряалнабди.

Энэ жэлдэ уһалагдадаг бүхы газараа уһалжа, республика дотороо уһалууриин газарые 145 мянган гектарта хүргэхэбди.

Уһалууриин шэнэ системэнүүдые ашаглалгада оруулжа, саашадаа уһалууриингаа газарые, илангаяа уһалагдадаг сабшалангаа үргэдхэхээ оролдохобди.

ГҮРЭНЭЙНГӨӨ УРДАХИ УЯЛГЫЕ ДҮҮРГЭЛГЭЭР

1958 ондо хүдөө ажахыгаа эрид түргэнөөр хүгжөөхэ уялга абажа зуураа, гүрэнтэйгөө болзорһоонь урид тоосохын тулада бүхы хүсэ шадалаа гаргахабди. Гүрэндэ һү, нооһо, хартаабха, овощь тушааха, худалдаха түсэбөө октябриин 1-дэ, таряа — октябриин 15-да, тиихэдэ мяха—Агуухэ Октябриин 41 жэлэй ойн гүйсэтэр дүүргэхэбди.

**

Хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхын тулада 1958 ондо олон аймаг, колхоз, совхозууд бүри ехэ уялгануудые абана.

Бичурын аймагай колхозууд га бүриһөө дунда зэргээр 100 пүүд шэниисын, таряанайнгаа бүхы талмай дээрэһээ гектарай 85 пүүд, 570 гектар хартаабхынгаа тарилгын га бүриһөө 130 центнер, силостэ таригдаһан кукурузын га бүриһөө 250 центнер, сахарна свёклын га бүриһөө 120 центнер ургаса хуряаха, зуун эхэ хонин, мүн январиин 1-дэ байһан жэлһээ дээшэ наһатай түлгэн бүриһөө 150 хурьга абажа түлжүүлхэ, 1,7 дахин ехэ мяха абаха, 10200 гахай шахаха уялга абаа.

Хэжэнгын аймагай колхозууд һү һаалгаяа 55 процентээр дээшэлүүлхэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа түлжүүлхэ, тиин хонидоо 43,7 процентээр, үнеэдээ 18 процентээр олошоруулха гэжэ шиидээ.

Кяхтын аймагай колхозууд энэ жэлдэ хонидоо 40 процентээр олошоруулха, нооһо хайшалалгаяа 45 процентээр ехэдхэхэ уялга абаба.

Байкало-Кударын аймагай колхозууд мяха абалгаяа хоёр дахин, тэрэ тоодо гахайн мяха абалгаяа 3,3 дахин, һү һаалгаяа 46 процентээр ехэдхэхэ, хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалха, гектар бүриһөө: ороохото ургамалнуудай 12 центнер, хартаабхын 120 центнер, силослэгдэхэ кукурузын 200 центнер, нэгэ жэлэй ногоонуудай 30 центнер ургаса хуряаха уялга абаа.

Түнхэнэй аймагай колхозууд үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо 500 литрһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ, гүрэндэ 6500 толгой гахай шахажа тушааха, эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 90 центнер һү, 27 центнер мяха, хахалагдадаг газарай зуун гектар бүхэндэ 15 центнер гахайн мяха абаха уялга абаба. Эндэхид ороохото ургамалнуудай га бүриһөө 15 центнер, шэниисын га бүриһөө 17 центнер, хартаабхын —120 центнер, овощиин — 150 центнер, кукурузын — 150 центнер, зелёнкын—33 центнер ургаса хуряаха уялгатай. Тиихэдэ бүдүүн тэжээл 2,5 дахин ехээр хуряаха, үнеэн бүхэндөө 8 тонно, хонин бүхэндөө 2 центнер силос дараха, малдаа 2 мянган тонно хартаабха, 6 мянган тонно корнеплодуудые бэлдэхэ уялга абаһан байна.

Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд 2282 тонно мяха, тэрэ тоодо 847 тонно гахайн мяха, 7200 тонно һү, 246 тонно нооһо абаха гэхэ гү, али мяха абалгаяа 1,8 дахин, тэрэ тоодо гахайн мяха—3 дахин, һү, нооһо абалгаяа 1,5 дахин дээшэлүүлхэ гэжэ шиидээ. 1957 онойхидо орходоо үнеэн бүриһөө 515 килограмм ехэ һү һааха, энэ жэлдэ хонин бүриһөө 3,6 килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 600 грамм ехэ нооһо хайшалха уялгатай.

Энэ аймагай «Эрдэм» совхозойхид үнеэн бүриһөө 2100 килограмм һү һаажа, эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүхэндэ 49,4 центнер һү абаха гэжэ шиидээ. Эндэхид 2,8 дахин ехэ гахайн мяха абаха.

Курумканай аймагай колхозууд нооһо хайшалалгаяа 41 процентээр ехэдхэжэ, эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ хонидоо 100 толгойдо хүргэхэ, 27,4 килограмм нооһо хайшалха уялга абаа. Мүнөө жэлдэ хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха гэжэ шиидэбэ.

Сэлэнгын аймагай колхозууд, совхозынь хонидоо 200 мянган толгойдо хүргэхэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3 килограмм нооһо хайшалжа, 435 тонно нооһо абаха гэжэ шиидээ. Мүнөө жэлдэ эндэ эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ хонид 99 толгойдо хүрэтэр олошоруулагдажа, 207,2 килограмм нооһон хайшалагдахань. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр колхозуудта 2000, совхозуудта—2200 килограмм һүн һаагдаха юм.

Зэдын аймагай колхозууд, совхозынь хонидоо 217 мянган толгойдо хүргэхэ, тэрэ тоодо колхозуудта — 167 мянган, совхоздо—50 мянган толгойдо хүргэхэ, хамта 500 тонно гэхэ гү, али эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 190 килограмм, тэрэ тоодо совхозуудта 450 килограмм нооһо хайшалха уялга абаа. Борьёогой совхозойхид хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,9 килограмм нооһо хайшалха уялгатай.

Кабанскын аймагай колхозууд гектар бүриһөө 13,5 центнер ороохо таряа хуряаха, тиигэжэ таряанай ургаса хуряалгаяа 1,5 дахин, хартаабхын—3,9 дахин, овощиин—4,1 дахин ехэдхэхэ; эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 105 центнер һү, 28 центнер мяха, тэрэ тоодо хамта 430 тонно гэхэ гү, али хахалагдадаг газарай зуун гектар бүхэндэ 22,9 центнер гахайн мяха абаха гэжэ шиидээ.

Иволгын аймагай колхозууд һү һаалгаяа 36 процент, мяха абалгаяа 35 процент, тэрэ тоодо гахайн мяха—2,1 дахин, нооһо—31 процент, үндэгэ—74 процент дээшэлүүлхэ уялга абаба. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 66 центнер һүн, 17 центнер мяхан, тэрэ тоодо 8 центнер гахай мяхан, 147 килограмм нооһон абтаха. Хонидой тоо толгой 35 процентээр, үнеэдэй 15 процентээр олошоруулагдаха байна. Зуун эхэ мал бүхэнһөө 140 хурьган, 100 тугал, эхэ гахай бүриһөө 14 поршоонхо абтажа түлжүүлэгдэхэ. Ороохо таряа хуряалга 3,2 дахин, хартаабха—3,7, овощь—4, корнеплодууд—2,5, силосэй ургамал 1,9, үбһэн—1,8 дахин ехээр хуряагдаха.

Кударын аймагай колхозууд мяха абалгаяа 60 процентээр, тэрэ тоодо гахайн мяха абалгаяа 2,5 дахин ехэдхэхэ, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1950 килограмм һү һааха гэхэ гү, али жэл соо һү һаалгаяа 500 килограммаар дээшэлүүлхэ уялга абаа. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 61 центнер һү, 19 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалагдадаг газарай зуун гектарта 15 центнер гахайн мяха абахань. Зуун эхэ хонин бүриһөө 145 хурьга абажа, хонидойнгоо тоо толгойе 36 процентээр олошоруулха. Энэ жэлдэ үнеэдэй тоо толгой 22 процентээр олошоруулагдахань. Гектар бүриһөө 12 центнер таряанай ургаса, тэрэ тоодо 14 центнер шэниисын, 200 центнер кукурузын, 130 центнер хартаабхын, 150 центнер овощиин, 120 центнер сахарай свёклын, 12 центнер үбһэ ногооной ургаса хуряаха гэжэ шиидээ.

Баргажанай аймагай колхозууд мяха абалгаяа 30 процентээр, тэрэ тоодо гахайн мяха—хоёр дахин, нооһо—32 процентээр ехэдхэхэ уялга абаа. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 76 центнер һү, 191 килограмм нооһо абаха юм. Хээрын сабшалангай га бүриһөө 13 центнер ургаса хуряаха уялгатай.

Яруунын аймагай колхозууд, совхозынь хамта 10660 тонно гэхэ гү, нёдондонойхиһоо 37 процент ехэ һү һааха, хамта 2154 тонно мяха, 205 тонно нооһо абаха уялгатай. 1957 онойхидо орходоо 31,6 процент ехэ нооһон хайшалагдахань. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр колхозуудта 1750 килограмм, совхоздо—1900 килограмм һүн һаагдаха байна. Хонин бүриһөө дунда зэргээр колхозуудта 3 килограмм, совхоздо—3,2 килограмм нооһон хайшалагдаха.

Прибайкальска аймагай колхозууд һү һаалгаяа 36 процентээр, мяха абалгаяа 1,5 дахин, тэрэ тоодо гахайн мяха—2,1 дахин дээшэлүүлхэ уялга абаба. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 125 центнер һү, 25 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалагдадаг газарай зуун гектарта 14 центнер гахайн мяха абахань. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2100 килограмм һү һааха уялгатай.

Тарбагатайн аймагай колхозууд һү һаалгаяа 39 процент, мяха абалгаяа 38 процент, тэрэ тоодо гахайн мяха—2,7 дахин, нооһо—38,6 процент дээшэлүүлхэ уялга абаба. Эндэхид эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 65 центнер һү, 16 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалагдадаг газарай зуун гектарта 12,5 центнер гахайн мяха абаха гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө жэлдэ эндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограмм һүн һаагдахань, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһон хайшалагдахань. Эбэртэ бодо малайнь тоо толгой 20 процентээр, хонидойнь—30,2 процентээр олошорхо. Зуун ехэ хонин бүриһөө 150 хурьга, эхэ гахай бүриһөө 17 поршоонхо абтаха юм.

Ториин аймагай колхозууд һү һаалгаяа 41 процентээр, мяха абалгаяа 43 процентээр, тэрэ тоодо гахайн мяха—3,1 дахин, нооһо—35 процент дээшэлүүлхэ уялга абаба. Хонидойнгоо тоое 32 процентээр олошоруулха, 100 хонин бүриһөө 141 хурьга, 100 үнеэн бүриһөө 95 тугал абаха.

Хориин аймагай колхозууд, совхозынь үнеэдэйнгээ тоо толгойе 15 процентээр, хонидойнгоо—43 процентээр олошоруулха уялга абаа. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ колхозуудта 117 килограмм нооһон, совхозуудта — 169 килограмм нооһон абтаха байна.

Ахын аймагай колхозууд эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 25 центнер мяха, 40 центнер һү абаха гэжэ шиидээ. Сабшалангай гектар бүриһөө 15 центнер ургаса абтаха.

Заиграйн аймагай колхозууд һү һаалгаяа 39,6 процент, мяха абалгаяа—41,6 процент, тэрэ тоодо гахайн мяха—3,9 дахин, нооһо—53,6 процент дээшэлүүлхэ уялга абаа. Эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүхэндэ 51 центнер һү абахань.

Закаменай аймагай колхозууд үнеэдэйнгээ тоое 6500 толгойдо хүргэжэ, 1957 онойхидо орходоо 18 процентээр олошоруулха уялга абаба.

Бичурын хониной совхоз 3 мянган гектар дээрэһээ га бүриин 100 пүүд шэниисэ, 600 гектарай га бүриин 11 центнер овёс, 1400 гектарай га бүриин 11 центнер ячмень, 200 гектарай га бүриин 300 центнер силослэгдэхэ кукуруза, га бүриин 150 центнер сахарай свёкло хуряаха, үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 700 литрээр дээшэлүүлжэ, 2500 литртэ хүргэхэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абажа түлжүүлхэ, тиин хонидоо 38 процентһээ доошо бэшээр олошоруулха уялга абаа.

Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд 4925 гектарай га бүриһөө дунда зэргээр 17 центнер шэниисын ургаса хуряаха гэжэ шиидэбэ.

Ждановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд (энэ аймаг) 600 гектарай га бүриһөө дунда зэргээр 20 центнер шэниисын ургаса хуряаха уялга абаа.

Түнхэнэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд, эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 36 центнер мяха, 100 центнер һү, хахалагдадаг газарай 100 гектар бүхэндэ 23 центнер гахайн мяха, ороохото ургамалнуудай 100 гектар бүхэндэ 8 мянган үндэгэ абаха уялгатай.

Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 175 центнер һү, 43 центнер мяха, таряалангай 100 гектар бүхэндэ 5 мянган үндэгэ абаха, ороохото ургамалнуудай гектар бүриһөө 13 центнер, хартаабхын — 120 центнер, овощиин—130 центнер, силосэй ургамалнуудай гектар бүриһөө 200 центнер ургаса хуряаха уялга абаа.

Иимэрхүү ехэ уялга үшөө олон колхоз, совхозууд абаһан байна.

**

Энэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада оролдолгоёо ехээр гаргаха, бии байһан бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ ойлгонобди, МТС-үүдые хубилгаха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые зүбөөр үнгэргэһэнһөө эдэ уялгануудаймнай дүүргэлтэ горьтойхоноор дулдыдаха байна.

Машинно-тракторна станцинууд хубилгагдажа, колхозуудай ажал хүдэлмэриин эмхидхэлэй ондоо болоходо худалдажа абаһан машинануудтаа тон наринаар, эгээл эзэн ёһоор хандахыемнай манһаа эригдэнэ. Машинануудаа, силовой түхеэрэлтэнүүдээ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахабди, техникэ харууһалалгынгаа гаргашануудые багадхахын түлөө бүхы аргаараа тэмсэхэбди, полевой хүдэлмэринүүдээ агротехническэ эрхим шанартайгаар үнгэргэхэбди, тиигэжэ хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай баян ургаса хуряахабди гэжэ уялгаа үгэнэбди. Колхоз, совхозуудаймнай механизаторнууд «Эрхим шанарай бригада» гэһэн нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо байна.

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриин гараһан дээрэһээ заһабарилгынгаа мастерскойнуудые станогуудаар, уралалга, дархалалгын зэр зэмсэгүүдээр түхеэрхэ, түгэсхэхэ хэрэгтэнь колхозуудтамнай туһалыт гэжэ промышленна предприятинуудта ханданабди.

Мүнөө хүдөө ажалда хүдэлмэрилхэ, ажаһууха гээшэ тон хүндэтэй зорилго болоно. Улам хүгжэжэ байгаа хүдөө ажахыда хүнүүд хэрэгтэй. Колхоз, совхозуудта ошожо, хонишон, һаалишан, үгышье һаа механизатор болоод, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ бүгэдэарадай хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулалсыт гэһэн уряатайгаар республикын городуудай, хүдэлмэришэдэй тосхонуудай залуушуулда ханданабди.

Абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын тула социалистическэ мүрысөөгөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэбди, хүдөө ажахын продукци абалгада гаргашаяа доошолуулхын түлөө бүхы аргаараа оролдохобди, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэритэй зохилдуулан, колхозуудта ажалай эмхидхэлые улам һайжаруулхабди. Түсэблөө һаа—дүүргэ, хэлээ һаа—үгэдөө хүрэ!—гэһэн совет хүнүүдэй нангин заншалые наринаар сахихабди.

Хүршэ Читын областьтой, Яхадай АССР-тэй социалистическэ мүрысөөгөө үргэлжэлүүлжэ, 1958 ондо илажа гарахын түлөө шангаар тэмсэхэбди.

Хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые абалгаяа ехэдхэхын түлөө Бурят-Монголой ажалшад хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэжэ, партиингаа XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиингаа Центральна Комитедые, Советскэ правительствояа найдуулнабди.

Энэ уялга республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдаа.

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сес

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси тын 27-до Москвада эхилээ.

Үглөөнэй 10 часта Кремлиин Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй за ни нээгдээ. Зал соо айлшад олон. Дипломатическа корпусой, совет гадаадын хэблэлэй ложонууд дүүрэн. Коммунистическэ партиин, С скэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй правительственна ложону харагдахадань, депутадууд болон айлшад тэдэнние үни удаан альга шалгаар угтаба.

Старейшинэнүүдэй Соведэй даалгабаряар палатын заседание нэй депутат, СССР-эй Наукануудай академиин Казаниин филиалай зидиумэй түрүүлэгшэ академик А. Е. Арбузов тобшохон үгэ хэ нээбэ.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрү шээр депутат П. П. Лобановые, Союзай Соведэй Түрүүлэгшын орло норые съезд нэгэн дуугаар һунгаа.

Союзай Соведэй түрүүшын заседани дээрэ СССР-эй Верховно ведэй түрүүлэгшын орлогшонороор депутадууд Н. У. Базанова, Н Бажан, С. К. Камалов, И. Д. Мустафаев гэгшэд нэгэн дуугаар һу даа.

Удаадань сессиин хэлсэхэ зүйлнүүд болон регламент (үгэ хэ сагай хубаари) баталагдаба.

Сессиин хэлсэхэ зүйлнүүд:

1. Союзай Соведэй мандатна комиссие һунгалга.
2. Союзай Соведэй саг үргэлжэ хүдэлдэг комиссинуудые томило
3. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые томилолго.
4. СССР-эй Правительство — СССР-эй Министрнүүдэй Сов баталан байгуулга.
5. Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөлхэ, МТС-үүдые билгаха тухай — элидхэлшэ нүхэр Н. С. Хрущев.
6. Атомна болон водородно буу зэбсэг туршалгые болюулха т СССР-эй Правительствын нэрэһээ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй нистрын мэдүүлгэ.

Һүүлшын дүрбэн асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй хоёр тын хамтын заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Союзай Совет мандатна комиссияа, мүн палатынгаа саг үргэл комиссинуудые томилһон байна. Тиигээд СССР-эй Верховно Сов Союзай Соведэй заседани дүүрэбэ. (ТАСС)

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Мэргэжэлтэдые зүбөөр хэрэглэ

Партиин Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолые, мүн «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисые манай аймагай бүхы ажалшад халуунаар һайшаан угтаа.

Энэ тогтоол хүдөө ажахын бүхы һалбарие саашадань хүгжөөхэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсөөр Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн бүгэдэарадай зорилгые бэелүүлгэдэ шухала, шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ бшуу.

Манай аймагай колхоз бүхэн трактор, комбайн, бусад олон машина, зэмсэгүүдые худалдан абаха гэжэ шиидээ.

Карл Марксын, Энгельсын Сталинай, партиин XX съездын, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозууд хоёр жэлэй болзор соо, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Путь Ильича» артельнууд гурбан жэл соо худалдажа абаһан техникын түлбэри түлэжэ дүүргэхээр хараална.

Мүнөө комплексно бригадатай байһан колхоздо бригадир ахалагшатай, тэрээнэй техническэ талаар орлогшотой, тоо бүридхэгшэтэй тракторна-комплексно бригада, таряан ажалай бригадатай байһан колхоздо бригадир ахалагшатай, мүн техническэ талаар орлогшотой, тоо бүридхэгшэтэй тракторно-таряан ажалай бригадатай байхабди гэжэ колхозууд шиидэбэ.

Колхозууд трактор, комбайн, автомашина, бусад олон техникэеэ хүдэлгэхэ хэрэг хүтэлбэрилжэ, харюусажа байха инженер-механигтай болożо байна. Тэдэнэй зариманиинь колхозуудта түрүүлэгшын орлогшын эрхэтэйгээр хүдэлхэ юм. Эдэ инженернүүд колхозойнгоо бүхы техникын түлөө харюусахаһаа гадна, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха барилга ябуулха байна.

Февральска Пленумэй тогтоолые МТС-эй механизаторнууд һайшаан угтаад, колхозой гэшүүд боложо оробо.

Ажалта үдэртэ мүнөө дээрээ багашаг түлөөһэ түлэдэг байһан партиин XVIII съездын нэрэмжэтэ, «Путь Ильича» колхозууд энээнһээ урдань абажал байһан түлбэриень механизаторнуудтаа үгэхэ гэжэ хэлсэбэ.

Дүй дүршэлтэй, өөрынгөө ажал һайн мэдэхэ, олонхинь тракторна бригадануудай бригадирнууд байһан нүхэдүүд бүхы колхозуудта тракторно-комплексно, тракторно-таряан ажалай бригадануудай бригадирнуудай туһалагшаар томилогдоо.

Мүн олон мэргэжэлтэд колхоздоо ошожо хүдэлхэнь. МТС-эй хинан шалгагша инженер байһан нүхэр Шангинов Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха хэрэг эрхилдэг инженер байһан нүхэр Бадарханов Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо, механик нүхэр Бадмаев Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, механик нүхэр Цыбикдоржиев Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо эльгээгдэбэ.

Сэлэнгын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Н. Г. Вяткин Сталинай нэрэмжэтэ, энэ МТС-эй агроном нүхэр Бадарханова Тельманэй нэрэмжэтэ колхозуудта эльгээгдэхэнь. МТС-үүдэй главна агрономууд нүхэд Григорьев, Николаев мүн лэ колхозуудта ошожо хүдэлхэ юм.

Мэргэжэлтэдтэ мүнөө абажа байһан салинһаань доошо бэшээр түлэхэ гэжэ колхозууднай ш

Гэбэшье, мэргэжэлтэдэй з нэгэниинь колхоздо ошожо х хэ дурагүй, элдэб шалтагаан даад, арсадаг байна. Зүгөөр хүнүүд үсөөн даа.

Бүхы техникэеэ зүбөөр аш хын тула заабол инженер-меха тай байхабди гэжэ колхозу парторганизаци, правлени дура на. Энэ асуудал шиидхэхын тү тон һаядаа хэмжээ абахабди.

Мүнөө үедэ колхозой хүтэлб хы хүдэлмэрилэгшэдые, тракт комплексно, тракторно-таряан лай бригадануудые бригадир тай болгохо гээшэ тон шухал рилго болоно.

Тиимэһээ бригадирнуудаар ш мар хүнүүдые оложо табиха т хэмжээ абаха байнабди. Тельм Сталинай нэрэмжэтэ колхозо рономууд коммунистнууд В. С. Раднаев, С. Цырен гэгшэд тракторно-таряан аж тракторно-комплексно бриг бригадирнууд болоо.

Сталинай, Карл Марксын н жэтэ колхозуудай түрүүлэгшэ орлогшонор нүхэд Н. О. Гал Б. Ш. Тубаев гэгшэд тракт комплексно бригадын бриг нууд болохонь. Эдэ бултадаа шье асуудалые өөһэдөө шии шадаха, колхозой ажал һайн хэ, дүршэл ехэтэй хүнүүд ю

Колхоз бүхэндэ техникэ за газар бии болгохо асуудал хэрэг бэшэ. Колхоз бүхэние карна, үрэмдэдэг станогуудта мэр гагнадаг агрегадтай, куз тай, мүн бусад хэрэгсэлтэй б хо зорилго табигданхай.

Энэ зорилго шиидхэлгэдэнь м промышленна предприятинууд хозуудта ехэ туһаламжа үзү Жэшээлхэдэ, Селендумын ст бүтээдэг завод (директорынь Финеев, парторганизациинь с тарь нүхэр Стрижов) үрэмдэд нок, түмэр гагнадаг агрегат, халуунаар хүдэлгэжэ турша гидротормоз, наждак гэхэ мэт рэгсэл колхозуудта худалда Ондоошье олон предприяти к зуудта туһаламжа үзүүлнэ.

Тиихэдэ мастерскойн байра рабша, сарай гэхэ мэтые колхо та бариха шухала болоно.

Тельманэй, Карл Марксын, тиин XX съездын нэрэмжэтэ к зууд автотракторна мастерской рижа эхилээ.

Дээрэ дурсагдаһан хэмжээ-яб га дүүргэхын тулада мүн парт низацинууд ехэ хүдэлмэри ябу зэргэтэй. Мүнөө колхозуудай организацинуудта коммунист механизаторнууд, мэргэжэлтэд жэ, тэдэнэр хүсэтэй болохонь. колхозуудай тракторно-таряан лай, комплексно бригадада пар на группа, тракторно-компле бригадада цехын парторганиза эрхэтэй партийна организаци болгохо аргатай бологдобо.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ ех рилго бэелүүлхын тулада колх дай эхин парторганизациин х мэри эрид һайжаруулха шухал

Тон түрүүн партийна органи нуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр б хэл һайнтай, дүршэлтэй хүнү табиха хэрэгтэй.

Партиин шэнэ анхаралаар з жоһон манай аймагай ажалша даа табигдаһан зорилгоёо һа дүүргэжэ, ажахыгаа хүгжөө шэнэ амжалта туйлахань лаб

М. Могнонов, КПС

Сэлэнгын айкомой секрет

[...]НУХЭД МЕХАНИЗАТОРНУУД! СССР-эй ВЕРХОВНО [...]ЭЙ ДЕПУТАТ Д. Х. ТАХАНОВАЙ БРИГАДЫНХИДАЙ ҮҮСХЭЛЫЕ БҮГЭДӨӨРӨӨ ДЭМЖЭЕ

Механизаторнуудай үгэ найдамтай

[...]тын хонинной совхозой ажал- [...]колхозно байгуулалтые улам [...]ань хүгжөөхэ, машинно-трак[...]а станцинуудые хубилгаха ту- [...] КПСС-эй ЦК-гэй февральска [...]умэй түүхэтэ тогтоолые бүрин [...]ажа, дэмжэбэ.

[...]өө ажахые саашадань хүгжөө- [...]ай энэ тогтоол саг соогоо аб- [...] шухала шиидхэбэри мүн. Ур- [...] газар тариалан элдүүрилхэ, [...]ажалай продуктнуудые абаха [...]тэ МТС-үүд, колхозуудай хоо- [...]о арсалдаанай гараха ушар али [...] үзэгдэдэг hэн.

[...]эргэшэ жэлдэ Кяхтын МТС- [...]үри дээрэ тогтоhон хониной [...]э мал ажалай продукт абал- [...]арим тэды амжалта туйлаа. [...]алга, хони үсхэбэрилгөөр сов- [...]дай дунда дэлгэрhэн социали- [...]кэ мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ [...]анабди. Совхозой малшад hү, [...]тоhоной хүн бүхэндэ хүртэсын [...]р США-е хүсэхэ тушаа пар- [...]табиhан зорилгые бэелүүлхын [...] оролдожо байна.

[...]ай хоёрдохи фермын механи- [...]нууд Түнхэнэй аймагай «Путь [...]» колхозой механизаторнуу- [...]үсхэлые халуунаар дэмжээ.

[...]арай тарилгые, ургасын хой- [...] харууhалгые, ургаса хуряал- [...]тони болзорто, агротехникын [...]ние наринаар сахижа, эр- [...] шанартайгаар үнгэргэхэбди. [...]эйхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжээд, полевой хүдэлмэриин үедэ манай механизаторнууд халаан, үдэр бүриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэхэ гэhэн уялга абаа.

Манай тракторно-таряан ажалай бригада 2 мянга 100 гектар тарялангай газар элдүүрилнэ. Тэрэнэй мянган гектартань тэжээлэй культура таригдаха юм. 1958 ондо тарялангай гектар бүриhөө 10 центнерhээ доошо бэшэ шэниисэ хуряажа абаха гэжэ шиидэнхэйбди. Энэмнай манай эндэхи эрхэ байдалда бага бэшэ ургаса гээшэ. Үнеэн бүридэ 10 тонно силос дарахабди.

Мүнөө үедэ хабарай тарилгада бэлэдхэжэ байнабди. Үрэhэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Поли дээрэ наг шэбхэ зөөхэ hара үнгэргэгдэжэ байна. Ойрын үдэрнүүдтэ полевой станаингаа заhабарие дүүргэхэбди.

Суута шахтер Николай Мамайн үүсхэлые дэмжэhэн тракторист, комбайнер, механизатор бүхэн үдэр, халаан бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэхын тула трактор болон бусад техникээ hайнаар харууhалжа, саг сагтань заhабарилжа байхабди гэжэ мэдүүлнэ. «Эрхим шанартайгаар хүдэлдэг бригада» гэhэн нэрэ зэргэ абахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонобди.

В. Перевалов,
совхозой тракторна-таряан ажалай бригадын бригадир.

Трактор, машинануудые бултадаа абаба

[...] нютагай хонгор уужам [...]а хабар боложо эхилээ. [...]эн hара соо тарялангай [...]ай, тала дайдые хушажа [...]ан хүнгэрэг саhан хайла- [...] hайрам боложо захалаа. [...]ашьсгүй колхозуудай үр- [...]эз нэмжээ полинууд дээ- [...] хүсэтэ тракторнуудай хүн- [...]эхэ саг ойртоо...

[...]абарай тарилгые эндэхи [...]озууд өөhэдынгөө мэдэлэй [...]ктор, машинануудаар хэ- [...]. Партиингаа шэнэ тог- [...]оор урмашан зоригжоhон [...] колхознигууд болон [...]анизаторнууд мүнөө ха- [...] тарилгые хэзээ хэзээ- [...]hээ эмхитэй hайнаар [...]ргэхые оролдон, бэлэдхэ- [...] хүдэлмэрие эдэ үдэр- [...] улам эршэтэйгээр [...]улжа байна.

[...]орин МТС харьяата кол- [...]удтаа трактор, машина- [...]даа худалдахаhаа бүри [...] бултыень заhабарилжа [...]ргэhэн юм. Аймагай 9 [...]оз бултадаа трактор, ма- [...]ануудые худалдажа абаа. [...]ута 56 элдэб маркын трак- [...], 37 комбайн болон бусад [...]эб олон янзын машина зэм- [...] колхозуудта худалдагдаа. [...]ТМ-эйн уужам хашаа соо [...]одомнай хүн зон олон. За- [...] нэгэниинь тракторнуудаа [...]аана, нүгөө зариманиинь [...]кторнуудые жолоодонхой, [...] хүхюунүүд МТМ-эйн ха- [...] сооhоо гарана.

— Зай, Далай, тракторшни [...]одилхаар болоо гү?,— гээд [...]тархан хара хүн «Бела- [...]» тракторай хажууда уhа [...]аажа байhан залуухан хү- [...]үндэ хандана. Энэ хүн трак- [...], машинануудые тушаан [...]алсахаяа ерэhэн «Улаан [...]он» колхозой тарян ажа- [...] бригадын бригадир Гуро [...]ров байба.

— Болоо. Энэ уhа халаажа [...]эл заводилхамни,—гээд тэ- [...] хүбүүниинь харюусана.

[...]шөө полидо гараадүй шэнэ- [...] «Беларусь» тракторнуудай [...]ууда хөөрэлдэжэ байhан [...]эг зоной хажууда ошобо- [...]

— Зай, гараа табибал манай болобо гээшэ,— гэжэ «Путь Сталина» колхозой түрүүлэгшэ Мижитдоржо Ширапов энеэбхилэн хэлээд, — энэ хүдөө ажахын машина, зэмсэгүүдые тусгаар хүндэ даалгажа үгэхэ байна. Тракторно-таряан ажалай бригадануудта тракторист, комбайнёрнуудhаа гадна сеялкэшэд, прицепщигүүд болон машинистнуудые нэмэжэ үгэхэ хэрэгтэй,—гэжэ хөөрэнэ.

Энэ колхоз гурбан зуу шахуу мянганай 6 трактор, 4 комбайн болон бусад машинануудые абаа.

— Механизаторнуудайн г а а ажалай түлөөhэ ямараар эмхидхээбта? — гээд «Улаан Одон» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыбикжапов мүрысэдэг хүршэ колхозойнгоо түрүүлэгшэ нүхэр Шираповта хандана.

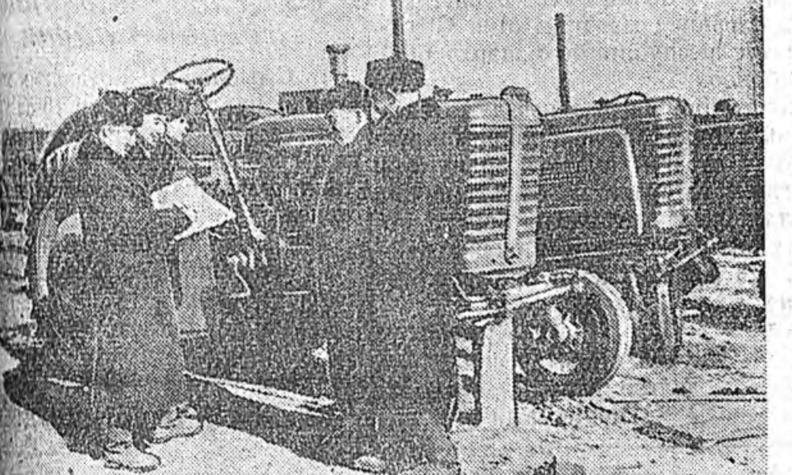
— Даб дээрээ хуушан хэбээрнь байлгахабди. Мүртөө орожо түбхинэhэн хойноо дахин хэлсэжэ үзэхэбди,— гээд Ширапов хэлэнэ.

— Тракторно-таряан ажалай бригада соогоо тэжээл бэлэдхэхэ, тэжээлэй ургамалнуудые тарижа ургуулха тусгаар звено бии болгожо, машинануудые даалгажа үгэхэ гэжэ хэлсэнэбди,—гэжэ нүхэр Цыбикжапов хөөрэнэ.

Трактор худалдажа абаhанай актда гараа табижа дүүргээд, тэдэнэр шэнэ баригдаhан МТМ орожо хараба. МТС-эй директор нүхэр Убеев, главна инженер нүхэр Базаржапов колхозойнгоо түрүүлэгшэнэртэ мастерской соохи элдэб түхеэрэлгэнүүдые харуулжа, колхозуудай мастерской барихадань ямар станок, түхеэрэлгэнүүдэй хэрэгтэй болохо байhанииe хөөрэжэ үгэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хориин МТС-эй директор нүхэр В. П. Убеев колхоздо техникэ худалдаха тухай актда гараа табижа байна.

Ц. Дандаров, манай корр.
Ф. Агильдинай фото.

А. М. ГОРЬКИЙ

Түрэhөөр 90 жэлэйнь ойдо

Манай үеын агуухэ хүнүүд В. И. Ленин А. М. Горький хоёр Волгын эрье дээрэ түрэжэ, тэндэ үндыжэ ехэ болоhон байгаа. Горький 1868 ондо Нижне-Новгородто, Ленин 1870 ондо Симбирскдэ түрэhэн юм.

Эдир залуу наhандаа Волга мүрэнэй эрьедэ ажаhуухадаа, тэдэнэр уужам hайхан Эхэ нютагайнгаа үзэсхэлэн гоё байгаалиие таниhан, оюун бэлигтэ, ухаатай сэсэн түрэл арадтаа инаглан дурладаг болоhон байгаа. Уужам тэнюун сэдьхэлтэй, нугаршагүй хатуу зоригтой, огсом солгёоород зон тэрэ үедэ Волгын эрьедэ ажаhуужа байгаа. Мүн тэндэ арад зон айхабтар ехээр хашагдажа, үгытэй ядуу, үлэсхэлэн хооhон байдалай гасаланhаа хэзээшье гарадаггүй hэн.

Иигэжэ арад зонойнгоо хашагдажа хабшагдажа ядаралта муу байдалда ажаhуухадань Горькиин элыгэ зүрхэн бага байхаhаан хойшо үбдэдэг болоо hэн.

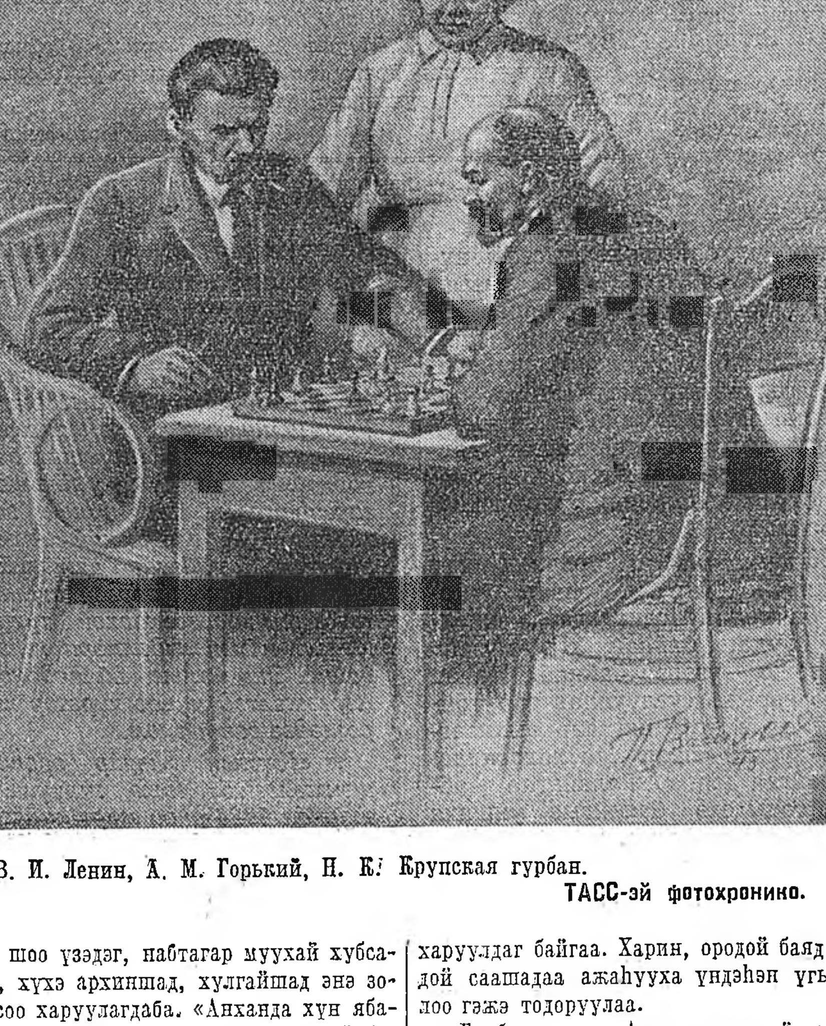
Ленин Горький хоёр бүри залуухан хүбүүд ябахадаа танилсажа, дүтын нүхэд болохо аргатай байгаа. Тэдэнэр Казаньда хоюулаа нэгэн зэргэ hураhан, мүн хэн хэнииень таниха олон нүхэдтэйшье байгаа. Түрүүшын революционно марксистнуудай нэгэн болохо, оюун бэлигтэ эмхидхэлшэ Федосеев залуу Горькиие ехээр хүндэлдэг дээрэhээ тэрээнтэй танилсаха гэжэ оролдодог hэн. Мүн уданшьегүй Федосеевэй эмхидхэhэн марксистска кружогто Ленин эгээл түрүүшынхеэ hуралсажа эхилээ бэлэй.

Үнгэрэгшэ зуун жэлэй ерээд онуудта Россин хүдэлмэришэн анги хүсэтэ ехэ забастовко, хожомын политическэ демонстраци хэжэ, эдэбхитэй шангаар тэмсэн, пролетарска революциин илаха зам гаргажа эхилээ hэн. В. И. Ленин түрүүшынгээ зохёолнууд соо пролетариадай энэ революционно тэмсэлэй ушар удхые гүнзэгыгөөр тайлбарилжа, революци заатагүй илаха гэжэ тодоруулба. Тиигээд революционно парти эмхидхэжэ, революцида бэлэдхээд, хаанта хархис засагые, бүхы мүнхаг барга тэрэ үеын гуримые үгы хэхыень арад зоноо «Юу хэхэб?» гэhэн зохёол соогоо урялhан байна.

Мүн лэ энэ үедэ эрэлхэг зоригтой, баатарлигаар тэмсэгшэдые магтан домоглоhон залуу Горькиин зохёолнууд хэблэгдээ бэлэй. Горькиин «Сокол тухай дууе», «Буревестник тухай дууе» бүхы залуушуул айхабтараар hонирхон уншажа, сээжэлдэжэ байгаа hэн. Эрхэ сүлөө тээшэ арадайнгаа ябаха замые улаан зүрхэнэйнгөө шуhата дүлөөр гэрэлтүүлhэн баатар Данкода залуушуул илангаяа дуратай байгаа. hалхи шуургата харанхы далай дээгүүр эрэлхэг зоригтойгоор, омог дорюунаар элин ябажа, дайсадтай тэмсэхэдээ, шуhаа адхаhан шубуун тухай домог дуун залуушуулай сэдьхэл зүрхэ доhолгодог hэн. Энэ шубуунай жэшээ дээрэ харуулан, тэмсэл хэхые уряалhан зохёолнуудай hүүлээр, удангүй Горький тэрэ үеын хүдэлмэришэнэй образые «Мещангууд» гэжэ зохёол соогоо тодоруулан гаргаба. hүүлээрнь «Эхэ» гэжэ суута повестьёо зохёожо, залуу революционер Павелай хани нүхэдтэеэ хамтаран, революционно тэмсэл хэhэн тухай, урдань барга байдалда баригдажа мүнхаг hууhан эхын зүрхэндэ эрэлхэг зоригой эршэ хүсэнэй бадарhан тухай бэшээ бэлэй.

Удаань Москвагай Уран hайханай театрын сценэ дээрэ «На дне» гэжэ Горькиин зүжэг табигдаба. Общественн тоохоёо болижо, шоо үзэдэг, набтагар муухай хубсаhатан, хүхэ архиншад, хулгайшад энэ зохёол соо харуулагдаба. «Анханда хүн ябаhан» Сатин гэгшэ хүн тухай, тэрэнэй баргадашагүй хүсэн, табисуурhаа бэелүүлхэ зорилго тухайнь дүлэтэмэ үгэ хэлэнэ. Эдэ бүгэдэ ангита общественн хүндэ харша үзэл бодолые элирүүлжэ, революци тээшэ уряалhан номнол гэжэ тэрэ үеын зон тоолоhон байгаа.

Ородой агуухэ уран зохёолшод—Гоголь, Тургенев, Толстой, Достоевский, Чехов гэгшэд ородой ажабайдалые үнэншэмэ зүбөөр харуулжа, тэрэнэй муу муухайень гам хайрагүйгөөр элирүүлжэ, баяд ноёдой дарлалтые, эгээлэй арад зоной доромжологдожо, баhуулжа, гомдон, уйдан hууhыень зүбөөр харуулжа шадаhан байгаа. Энээнhээ урда эдэ бүхы уран зохёолшод хашаланта муу байдалhаа түрэл арадаа яажа гаргаха зам заадаггүй, тэрэ замые мэдэхэгүй байгаа юм. Харин Горький революциин урда тээхи ородой общественн ажабайдалые тэрэ шэгтэнь, муу муухайтаiнь нюун нөөнгүй харуулхатаяа хамта, энэ байдалhаа арад зоноо гаргаха шэнэ хүсэн болохо хүдэлмэришэн ангиие харуулжа шадаа. Тиихэдээ, социализмын дайсадта орходоо залуу революционно анги политическэшье, үзэл бодолойшье талаар булюу хүсэтэй анги, тиимэhээ заатагүй илаха гэжэ харуулдаг байгаа. Харин, ородой баяд ноёдой саашадаа ажаhууха үндэhэн үгы болоо гэжэ тодоруулаа.

В. И. Ленин, А. М. Горький, Н. К. Крупская гурбан.
ТАСС-эй фотохронико.

«Гурбан хүн», «Артамоновтанай хэрэг», «Фома Гордеев» гэжэ романууд соогоо ородой капитализмын түүхые, ородой буржуазин бии болоhые, мүн саашадаа ажаhууха замайнь мухардаhые Горький айхабтар хүсэтэйгөөр харуулhан байна. Общественые хүтэлбэрилхэ табисууртай, соёл культуратай зон гээшэбди гэжэ бэеэ тоолодог баяд ноёд бодото дээрээ ямаршье культурагүй, барга бүдүүлиг, угаа ядахадаа буржуазин «гуримые» эмхидхэжэ шадахагүй хүнүүд гэжэ Горький харуулаа. Мүн ородой буржуазиние илахадань пролетариадта туhа болохо үгэhэн эрхэ байдалые Горький шадамар ураар харуулhан байна.

Горький гансал уран зохёолнуудые бэшэhэн хүн бэшэ юм. Тэрэ партийна хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг hэн. Лондондо болоhон РСДРП-гэй V съездэ тэрэ большевигүүдтэй хамта байгаа. Мүн партийна хэблэлдэ мүнгэ зөөреэр туhалхаhаа гадна, тэрэ өөрөө бэшэлсэдэг hэн.

Үзэл бодолойнгоо талаар большевигүүдтэй таарахаяа болиhон дээрэhээ Горький партиhаа хаюулба гэhэн зар тунхаг 1909 ондо дэлхэйн буржуазин хэблэл тарааба. Агуухэ уран зохёолнуудые бэшэжэ, Россин, мүн дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй таhаршагүй нягта холбоо барисаатай болоhон Горький партиhаа хэзээшье таhархагүй гэжэ Ленин бэшээд, буржуазин худал хуурмаг үгые элирүүлhэн байна.

Горькиин алдуу хэхэдэнь, Ленин тэрэниие тон шангаар шүүмжэлдэг байгаа. Гэбэшье, Горькидо яажа бэшэхыень хододоо заабарилжа болохогүй гэжэ Ленин тоолодог, тэрэниие тон ехээр хүндэлдэг hэн. Ленин Горький хоёр ахадүүгэй ёhоор нүхэсэдэг байгаа.

Россида Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин илаhанай hүүлээр Горький уран зохёолнуудые бэшэхэhээ гадна, шэнэ социалистическэ культура байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсээ.

Арадай түрүү наукын урдань туйлаhан бүхы амжалтые Горький тон наринаар сахидаг байба.

Аяар үни, бүри революциин урда тээ Горький бүхы шахуу Россие ябагаар ябажа хараhан юм. Энэ юундэ ябааб гэхэдэ, ажабайдалые нюдөөрөө хараха гэhэн байгаа бшуу. Тиигээд үндэр наhатай боложо, бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ уран зохёолшо болоод байхадаа, мүн баhа орон соогуураа ябажа, социализмын түрүүшын илалтые нюдөөрөө хараhан, арад зонойнгоо ондоо болоhые, Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро ажабайдалаа социалистическэ ёhоор хубилгажа байhыень хараа hэн. Тиихэдээ шэнэ завод, фабрикын баригдахада, илангаяа шэнэ хүнүүдэй хүмүүжэн ургажа байhандань тон ехээр, үнэн зүрхэнhөө баясадаг hэн.

Горькиин орьёлмо ажал-ябуулгые, hаруул hайхан ажабайдалыень хара үхэл таhалаа. Гэбэшье, тэрэнэй hаруул hайхан образые манай арад зон, манай литература хэзээшье мартахагүй. Тэрэнэй бэшэhэн зохёолнууд манай арадай оюун бэлигэй баялигта хэтэ мүнхэдөө оронхой.

Д. Заславскиин статьяhаа абтаба.

Шара Эрлигэй хото

Ородой агуухэ уран зохёолшо, социалис реализмын үндэhэ hуури табигша Алексей Максимович Горький ажалша зониие мүлжэн дарладаг Америкын абарга баяшуулые үзэн ядадаг байhан юм.

М. Горькиин «Америка тухай» номые Д. Чернинов ородhоо оршуулhан, тэрэниень Бурят-Монголой номой хэблэл 1954 ондо гаргаhан юм. «Шара Эрлигэй хото» гэhэн зохёолhоонь абажа доро толилогдобо.

М. ГОРЬКИЙ

...Газаа далай газар хоёрой хоорондо утаа уняартай холилдошоhон будан манан тунанхай, хотын барагар хара гэрнүүдэй хушалта, рейдэй булангирта уhан худар жэжэ бороон hабирhаар шэбэрэн ороно.

Пароход дээрэ хилын саанаhаа зугадан ерээшэд сугларанхай, найдаhан аад, айhаншье, hэргылэнги аад, баярлангишье нюдөөр оршон тойрөнхи бүхы юумые абяа аниргүй шэртэн зогсонод.

—Энэнь юун гээшэб?—гэжэ поляк басаган эрхэ сүлөөгэй дүрэ hүлдэ гэдэг тээшэ гайхангяар заажа асууба.

—Америкын бурхан гээшэ,—гэжэ нэгэн харюусаба.

Бронзо эхэнэрэй мантагар бэень табгайhаа тархи хүрэтэрөө ногоон жэбээр хушагданхай. Тэрэнэй хүйтэн шарайнь—наран гаража, үхэнги нюдыем амидыруулха аа гү гээд хүлеэhэндэл, манан соогуур сүл үргэн газаа далай тээшэ ониниhоор шэртэн харана. Энэ эрхэ сүлөөгэй дүрэ hүлдын хүл доро газар бага аад, газаа далай сооhоо бодоhон шэнги, тэрээнэй ендэрынь хүрэшэhэн долгинууд мэтээр үзэгдэнэ. Газаа далайн, судануудай урга дээгүүр өөдэнь үргэhэн гарынь тэрэнэй түхэл дүрсые гоё hайхан, омог түгэлдэр болгоно. Гартаа гамгүй шангаар адхаhан зулань гэнтэ ялагад гэжэ носоод, боро утаа дэгдээн, талаар тараажа, баяртай халуун туяагаараа оршон тойроной бүхы юумые элбэг дэлбэгээр гэрэлтүүлхэеэ байhан шэнгеэр үзэгдэнэ.

Харин тэрээнэй зогсон байhан бишыхан хэhэг газарые тойрон газаа далайн уhан дээгүүр, эртэ сагай айхабтар томо ангууд мэтэ, адар томо түмэр суднанууд тамаржа, үлэсхэлэн арьяатан шэнги бишыхан онгосонууд hөөргэ руугаа hүндэлэн байгаа hэн. Үльгэр соо хэлэгдэдэг абарга амитанай бүдүүн хоолой мэтээр сиренэ хашхаралдана, ууртай эшхэрээн дуулдана, якориин гэнжэнүүд ханхинана, газаа далайн долгинууд hүртэйгөөр hүүен шааяна.

Оршон тойрон бүхы юумэн гүйлдэжэл, харайлдажал, хүсэтэй шангаар доhолжол байгаа hэн. Пароходой хүрзэнүүд, мөөрэнүүд яаралтайгаар уhа сохино,—уhаниинь шара хөөhөөр хүбхэлзэн, олон уршалаагаар гурьбатана.

Тиин бүхы юумэн (түмэр, шулуун, уhан, модон) хүндэ хүшэр хүдэлмэриин албанда абтанхай, наргүй, дуугүй, зол, жаргалгүй байдалдаа эсэргүүсэн, хороо бусалжа байhан маягтай. Бүхы юумэн—хүн зондо харша ямар нэгэн нюуса далда хүсэнэй эрхэдэ ороод ёолоно, улина, шүдөө хабирна. Түмэр түдэгэдэ малтуулhан, хэршүүлhэн, нефтиин хара тоhондо будагдаhан, бутархай зомгоолоор, hолоомоор, эдеэнэй үлэгдэлөөр богтоhон уhанай долгин дээгүүр хаа хаанагүй, хүнэй нюдэндэ харагдашагүй аад, уур хороор дүүрэнги хүйтэн хүсэн хүдэлжэл байба. Тэрэ хүсэн энэ бүхы заха хизааргүй ехэ машиные нэгэ янзаар, hүртэй шэрүүнээр түлхижэл байдаг (тэрээн соонь корабль догууд—имагтал бишыхан хубинууд бии), харин тэдэ адар түмэр түдэгэ, модо шулуунай түхэлгүй муухай армагар үлхэлдөөн соо эмхи захагүй судна, онгосо, вагон ашаалhан хабтагар баржанууд соо хүн гээшэ харагдашагүй бишыхан сэг, заахан шүрэбынь болонхой.

Шууяан нэрьеэндэ дэмыржэ, энэ хагшалаан хатараанhаа дүйрэшэhэн, бүхы бэень хара хөө тоhон болошоhон хоёр хүлтэй амитан үмдэнэйнгөө хармаанда гараа хэнхэй юумэн нам тээшэ жэгтэйгээр харан зогсоно. Тэрээнэй нюур тоhолиг хара зузаан хирээр будагданги, нюдэниинь амиды хүнэй нюдэн бэшэ, гансал шүдэнэйнь сагаан яhан сайбалзан байгаа hэн.

* * *

Сүл хооhон газаа далайhаа hүниин саг маряаhаар дүтэлэн ерэжэ, дабhатай, hэрюун амяараа хото руу амилна. Хүйтэн галнууд мянган годлёор тэрээнэй хүйтэн бэедэ шаагдана—hүниин саг харанхы хара субаараа аягүй муухай гэрнүүдые, ой гутама уйтан үйлсэнүүдые, үгытэй хооhон байдалайнь хирэтэ муухай, hангирхай набтархайе хушаhан шэнгеэр нэмэрин бүрхөөнэ. Тэрэнэй урдаhаа хөмхой зэрлиг галзуу орилоон зэдэлжэ, hүниин жэн балайе нэбтэлэн сууряатана,—тиибэшье hүниин саг хаагдаhан галай ялалзаае аалиханаар унтарган, зөөлэхэн гараараа хотын эдеэрэтэ яра шархые бүтүүлhээр ябажал байна.

Тиибэшье үйлсэнүүдэй үлхөөтэй аранга hүүхэ худар орожо ерэхэдээ, өөрынгөө hэрюухэн амисхаалаар хотын хорото уни ууралые тараажа шаданагүй. Тиин hүниин саг наранда халаhан ханын шулууе шүргөөн, гэрэй оройн жэбэтэй түмэр дээгүүр, шабар соогуур мүлхижэ, хорото тооhо бэедээ шэнгээн, үнэр танарынь залгяад, hүүл дээрэ жэгүүрээ дэлгэжэ, хүсөө барагдан, гэрэй орой дээгүүр, үйлсын хажуугаархи hубаг соогуур хүдэлхөө болин хэбтэшэнэ. Тэрээнhээ гансал харанхынь үлэнхэй,— харин hэрюухэн сэбэр амисхаалынь шулуунда, түмэртэ, модондо, хүн зоной хара уушханда шэнгэжэ, үгы болошонхой. Тэрээнэй дуугай байдалыншье мүнөө байхагүй, ирагуу поэзиншье барагданхай...

Бүхы хото город бүгшэм халуунда нойрсон, асари томо амитан мэтээр хүрхирнэ. Энэ амитан үдэр соогоо элдэб янзын эдеэ дан ехээр эдиhэн залгиhан аад, бэень халуу бусалан, досоонь аягүй болоно, харада даруулна, муухай зүүдэ зүүдэлнэ.

Зар тунхагай барлагууд болоhон зайн галнууд тухирууллжа байhан ахир муу албаяа хэжэ дүүргээд, залд гэhээр унтарна. Тэндэхи гэрнүүд шулуун хото руугаа хүнүүдые хойно хойноhоонь хүхэн оруулна.

Үндэр бэстэй, бүхэтэршэг, туранхай хүн үйлсын буланда зогсожо, толгойгоо аалихан эрьелдүүлэн, согтуй уйдхарта нюдөөрөө зүүн, баруун тээшээ харасгаана. Хайшаа ошолтойб? Бүхы үйлсэ аб адли, бүхы гэр бог тооhо унаhан бүдэхи сонхоорoo баhал аб адли амигүй, алмайгаар урда урдаhаа харалсан байна...

Ами бүтөөмэ уйдхар бүлеэн гараараа хоолойе бахалуурдана. Энэ муухай хараалта, гашуудалта хотын үдэрэйнь уурал гэрнүүдэй орой дээгүүр hэмжэн үүлэн мэтэ hэрхиитэр татаатай, хүдэлэнгүй байна. Энэ хара үүлые нэбтэлэн, огторгойн хүртэшэгүй үндэр орьёлдо амгалан одо мүшэд бүдэхеэр аниб-ониб гэлдэнэ.

Мүнөөхи хүн шляпаа абажа, тархяа үргөөд, өөдөө харана. Энэ хотын үндэр гэрнүүд огторгойе, хүдөө нютагайхида орходоо, газарhаань бүри холодуулан түлхижэрхинхэй. Мүшэдынь жэжэ, гансаарданги...

Нэгэ тээ зэд хоолойн сошордуу абяан гараба. Мүнөөхи хүн хүлэйнгөө жэгтэйгээр татагад гэхэдэ, тархяа ганзагалан, гараа хүдэлгэн, удаахан алхалжа, үйлсын нэгэн руу ороно. Орой болонхой, үйлсэнүүд улам улам хон жэн болоно. Ганса нэгэн бишыхан хүнүүд аляаhан шэнги харанхы худар гульдаржа, ошон ошоно. Булангуудые боhожо, гартаа шиидам баринхай, боро шляпатай полициинхид хүдэлэнгүй зогсоно. Тэдэнэр залхуугаар үргөө хүдэлгэн, тамхи жажална.

Мүнөөхи хүн тэдэнэрэй, мүн телеграфын столбнуудай хажуугаар, гэрэй ханаhаа зэнхылдэhэн олон тоото хара үүдэнүүдэй (нойрмогоор тэбхэр амануудаа ангайлдаhан хара үүдэнүүдэй) ойгуур ябажа үнгэрнэ. Нэгэ тээ холо трамвайн вагон нэрьенэ, улина. hүниин саг үйлсын гүнзэгы тэбхэр хаалта соо амяа бүтэн үхэсэ унаба хэбэртэй.

Мүнөөхи хүн хүлөө нэгэ жэгдээр татан гэшхэлжэл ябана, бүхэтэр ута бэень найгана. Тэрэнэй бэе түхэлдэнь ямар нэгэн бодолгодо хатанги, шарайшаланги шэнгишье hаа, шиидхэхын шэнжэ үзэгдэнэ...

Тэрэ хүн хулгайшан гэжэ намда hанагдана.

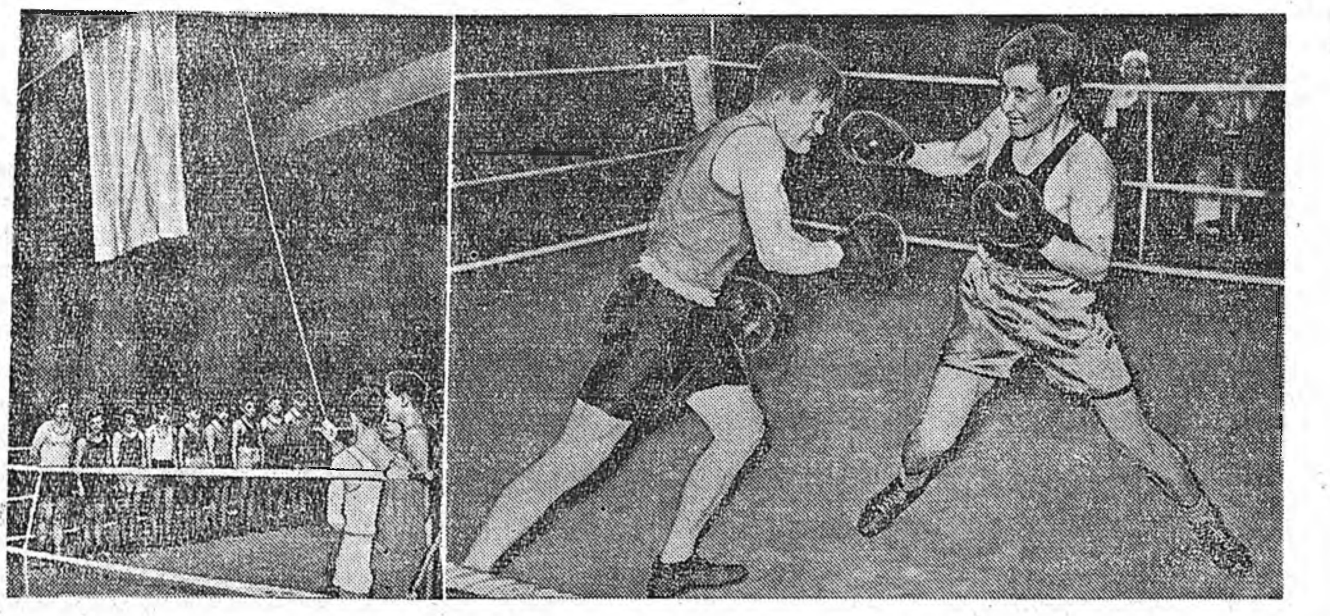
Хотын хара армаг соо өөрыгөө амидыб гэжэ мэдэжэ ябаhан хүниие харахада аятай.

Сэлеэтэй сонхонууд хүнэй хүлhэнэй нялуун үнэрөөр амилна.

Уйдхартай бүгшэм, мүн харанхы соогуур ойлгогдосогүй, үүгэнэнги абяанууд нойрмогоор дуулдана...

Шара Эрлигэй барагар хара хото нойрмоглон дэмыржэ байгаа hэн.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТУГ ҮРГЭГДЭБЭ

Боксоор өөһэд хоорондын. мүн командын түрүү һууриин түлөө республиканска мүрысөөн оперо, баледэй театр соо мартын 25-да эхилээ. Тус мүрысөөндэ хоёр городой, 8 аймагуудай (Ториин, Заиграйн, Яруунын, Бичурын, Түнхэнэй, Байкало-Кударын, Хэжэнгын, Кударын) команданууд хабаадалсажа байна.

Жэл ерэхэ бүри республика доторнай мэргэжэл ехэтэй боксёрнууд улам олошорно. Энэ мүрысөөндэ хамта 172 боксёрнууд хабаадалсана. Энэ спортдо илангаяа хүдөө нютагуудай залуушуулай олоороо хабаадалсадаг болоһониинь һайшаалтай. Хэрбээ хэдэхэн жэлэй урда тээ республика доторнай 2 мастер байгаа һаа, мүнөө боксоор мастерай нэрэзэргэтэй 4 хүн бии болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Мүрысөөнэй туг үргэжэ байна. 2. Боксёрнууд нүхэд Григорьев («Буревестник»), Трофимов (Кяхта) гэгшэд тулалдажа байна.

Л. Хайдуровай фото-текст.

АЛДАРТА ЗАМ

Ородой агууехэ уран зохёолшо Алексей Максимович Горький өөрынгөө наһан соо хэһэн ажалаараа һуга гарама бэлигтэнэй манлай байһан гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ бэзэ. Хуушаншье, шэнэшье сагай ажабайдалые нэбтэ гаража үзэһэн, хэды бэрхэ хатуу тэмсэлэй дүлэн соогуур уран хурса үгэеэ найруулжа шадаһан — иимэ габьяагаараа дэлхэйн олон түмэн уран зохёолшодто хэдэн үе галаб соо үльгэр жэшээ болохо ёһотой гэжэ һанахаар юм.

Хүнэй байдалай үнгэ шарай, удха шанарые үнэн сэхээр зураглажа, тэды хурса аад, харагдажа байһан шэнги эли тодоор зохёоһон хэды олон боти бэшэхэһээ гадна, уран зохёолшодто хандажа хэлэһэн сэсэн мэргэн үгэнүүдынь хэды үнэтэй гээшэб! «Удха бодолоор уужам аад, үбдэг хашаһан үгэтэйгөөр» зохёожо бэшэхэ гэжэ заадаг байгаа ха юм.

Мүнөө зарим нэгэ ном уншажа байхадаа, Максим Горькиин хорёод гаран жэл урид хэлэһэн үгэнүүд һанаанда ородог байна. Хэрбээ хии тала руу олон шашаг үгэ дэлгэжэ бэшэһэн зүйл байгаа һаа, «үгэнүүд үбдэг хашаагүй» байһан болоно гээшэ. Магад хэлэгдэһэн баримтаһаань залгуулан тайлбарилха бодол түрүүлхэгүй найруулга байшоо һаа, «удхаараа уужам» бэшэг зохёолой шанар үргэлхэ болон бэшэ аал?

Энэ мэтэ үсөөхэн үгөөр, гүнзэгы удхатай заабари хэлэдэг байһаниинь мүнөөнэй шэнэ сагай хүнүүдтэ хэзээдэ мартагдашагүй, мүнхэ һургаал болоно гээшэ. Агууехэ Ленинэй нүхэр байһан Максим Горький дарлалта мүлжэлтэгүйгөөр хүн түрэлтэнэй амидарха, һалбарха зам дээрэ юун һаатуулнаб, юун дэмжэнэб гэжэ илган шалгажа, наринаар шэнжэдэг байһандаа юумэн бүхэндэ ходо зүб тобшолол хэдэг байгаа бшуу.

Ангинууд хоорондын тэмсэлэй нүлөөлжэ байгаа үедэ элдэб янзын, далан долоон ондоо үзэл һанал баримталһан хүнүүд эрхэ бэшэ дайралдаа ёһотой. Тэдэ олоной дундуур, дайда дэлхэйгээр дамжахадаа барагдашагүй ехэ ажабайдалай дүршэл шадабари олоод, тэрэнээ дэлхэйн түг түмэн хүн зондо зохёолоороо түхөөржэ шадаһан, ондоо тиимэ хэн байхаб!

1936 ондо Максим Горькиин наһа бараһанай хойно 2—3 һара үнгэрөөд байхада, Москва дээрэ ажаллажа һуудаг байһан «Гэр-музей» соо орожо үзэһэн байнаб. Наһан соогоо өөрынь суглуулһан тоо томшогүй олон ном нягтаар эмхилэгдэжэ, тусхай шкаф соо хадагалаатай байгаа һэн. «Ажалайнгаа забһарта тэды ехэ баялигые уншаха һамбаа олодог һэн» гээд анха нүхэсэжэ ябадаг байһан, сагаан толгойтой үбгэн — музейе даагша хөөрэдэг байгаа бэлэй.

Зохёол бэшэжэ, ажаллажа һуудаг таһаг соонь юрын стол, стул байгаад, дээрэнь гар үзүүрэй бэшэгэй хэрэгсэлһээ ондоо юуншье байнагүй. Ара таладаа ехэшэг номой шкафтай. Элдэб шэмэг гоёолто, бэшэ хүнэйхи шэнги, таһаг соонь үгы һэн. Харин ондоо ехэ таһалгада газар бүриин зураашадай бүтээһэн зурагууд, һонин һиилүүртэй эдлэл (бэлэгүүд) бии байгаа. Уран һайханай алишье хубиие тэгшэ дуралдаг хүн байгаа гэжэ хараһаар мэдэгдэхэ зүйлнүүд олон байгаа һэн.

Мүнөө Алексей Максимович Горькиин түрэһөөр 90 жэлэй ой гүйсөөд байхада, тэрэнэй алдарта зам, сасуулашагүй нэтэрүү эдэбхитэйгээр ажалладаг байһан заншалынь—олоной дууряаха арюун жэшээ болоно бэзэ.

Б. Базарон.

Хэжэнгэ.

ДУРАСХААЛТА ЖЭЛНҮҮД

(Географи болон хизаар ороноо шэнжэлхэ календарьһаа)

★ *30 жэлэй саана, 1928 ондо БМАССР-эй Газар тарялангай Арадай Комиссариат, Ургамалнуудые хамгаалгын станци «Хушын торгон шулһэтэ хорхой» гэжэ номые хэблэлһээ гаргаһан юм. Энэ номые зохёогшо К. А. Казанский Ахын аймагай ой тайгаар аяншалха зуураа, «Хушын торгон шулһэтэ» гэжэ хорото хорхой тухай шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэһэн байна. Энэ номые ой модоной мэргэжэлтэд мүнөө хүрэтэр хэрэглэдэг зандаа юм.*

★ *«Кяхтын хизаар ороноо шэнжэлэгшэ» гэжэ түрүүшын журнал 1928 оной март һарада гараар бэшэгдэн гаргагдаһан байгаа. Тэрэ үедэ Кяхтын музейн дэргэдэ байһан хизаар ороноо шэнжэлэлгын кружогой гэшүүд энэ журналые гаргажа эхилһэн байна. Тиигэжэ 2 жэлэй туршада 12 хэһэг журнал гаргагдаа һэн. Энэ журнал соо Кяхтын, Сэлэнгын аймагуудһаа суглуулагдаһан һонирхолтой статьянууд толилогдодог байгаа.*

★ *60 жэлэй саана, 1898 ондо Кяхтын географическа общество «Троицкосавскда үүлэ манай байдал» гэһэн П. О. Матижевичиин ном хэблэн гаргаһан юм. Матижевич өөрөө географическа бүлгэмэй гэшүүн, хизаар ороноо шэнжэлэгшэ — метеоролог байһан туладаа 2 жэлэй туршада энээн тухай шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэһэн байна.*

★ *«Географические известия» гэжэ анха түрүүшын географическа журнал Россида 1848 ондо хэблэгдэһэн байгаа. Мүнөө «Бүхэсоюзна географическа бүлгэмэй извести » гэжэ журнал жэлдээ 6 дахин 3500 хэһэгтэйгээр хэблэгдэнэ.*

И. КОТОВ.

Шэнэ кинотеатрнууд

Улан-Удэ городой «Аршан» гэжэ тосхондо 145 хүнэй һууритай кинотеатр һаяхан нээгдэбэ. Мүн март һарын һүүл багаар Мухинай үйлсөөр 330 хүнэй һууритай кинотеатр ашаглалгада үгтэхэнь.

Е. Павлов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Н. С. Хрущевой хэһэн хөөрэлдөөнүүд хитад хэлэн дээрэ толилогдоо

ПЕКИН, мартын 25. (ТАСС). «Н. С. Хрущев мүнөө үеын уласхоорондын байдал тухай» гэһэн суглуулбари «Шицзечжиши чубаньшэ» гэжэ хэблэл толилоо. КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущевой һүүлшын жэлдэ гадаадын корреспондентнүүдтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд суглуулбари соо оруулагдаа.

Пальмиро Тольятти 65 наһа гүйсэбэ

РИМ, мартын 26. (ТАСС). Италиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй генеральна секретарь Пальмиро Тольяттиин түрэһөөр мартын 26-да 65 жэл гүйсөө. Тольяттида КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгын телеграмма «Унита» газетэ толилбо. Италиин Коммунистическэ партиин болон уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй түүхэдэ Пальмиро Тольятти элитэ ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ газетэдэ толилогдоһон статья соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй бюрогой шиидхэбэринүүд

ДЕЛИ, мартын 26. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй бюрогой сесси мартын 25-да дүүрээ. Энэ сессидэ 29 ороной түлөөлэгшэд хабаадаа. Сесси иимэ шиидхэбэринүүдые баталан абаа гэбэл: буу зэбсэг хуряалгахын, эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон байхын түлөө Арадуудай Бүхэдэлхэйн конгресс тухай мэдүүлгэ; Индонези тухай шиидхэбэри; Алжир тухай мэдүүлгэ.

Индонезидэ буһалгаашад дарагдажа байна

ДЖАКАРТА, мартын 25. (ТАСС). Индонезиин правительствын сэрэг Суматра аралай тэг дунда байдаг Ренгат, Сембилахан гэжэ нютагуудые буһалгаашадһаа сүм сүлөөлбэ гэжэ Джакартын радио мэдээсэнэ. Эдэ нютагуудые сүлөөлхэдэ буһалгаашад ехэ эсэргүүсэлтэ хээгүй. 258 буһалгаашан элдэб буу зэбсэг абаад, правительствын сэрэгэй талада ороо.

Сүлөөлэгдэһэн нютагай зон правительствын сэрэгые баяртайгаар угтажа, али болохо туһаламжа үзүүлнэ.

Мүнөө правительствын сэрэг буһалгаашадай шэбээлһэн гол газар болохо Букиттинги, Паданг городууд тээшэ хойто, зүүн зүгһөөнь дүтэлжэ ябана.

Саудовска Аравидахи байдал

БЕЙРУТ, мартын 25. (ТАСС). Саудовска Аравиин премьер-министр Фейсал гэгшэдэ гадаадыншье, дотоодыншье политикын талаар айхабтар ехэ эрхэ олгохо тухай декрет король Сауд толилоо гэжэ мэдээсэгдэнэ. Энэ декредэй ёһоор, принц Фейсал гадаадын, дотоодын хэрэгүүдые, мүн мүнгэн сангые хинажа байха. Эдэ бүгэдые урдань король Сауд өөрөө хинажа байһан юм.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй король Сауд һүүлэй үедэ муу харилсаатай болоһон, мүн гүрэнэй мүнгэн зөөриин ехээр үригдэһэн дээрэһээ ороной зоной дураа гутахада, король премьер-министртээ иимэ ехэ эрхэ олгохо баатай гэжэ хэлэгдэнэ.

КАИР, мартын 25. (ТАСС). Саудовска Аравиин гүрэнэй аппарадта иимэ хубилалтын болоһые Египедэй хэблэл һайшаана.

Оронойнгоо ябуулдаг политикын талаар Фейсалай үргэн ехэ эрхэтэй болоходо, Саудовска Арави Арабуудай Нэгэдэмэл Республика хоёрой хоорондохи харилсаан, арабуудай нэгэдэл улам бэхижэхэ бээ гэжэ газетэнүүд найдажа байһанаа мэдүүлбэ.

Эб найрамдалда аюул... үгэ нэгэдэлгэ

ДАМАСК, мартын 25. (ТА...
Үлэмжэ холо ошодоггүй шэ...
хэлэй баллистическэ һомону...
бүтээхэ талаар сугтаа хүдэлмэ...
тухай хэлсээн США Израиль х...
хоорондо хэгдээ. Эдэ ракетэн...
туршаха тусхай газар Амер...
мэргэжэлтэд эгээл шэнэ техни...
рэглэн, Израилиин газар дээр...
рижа үгэхэ юм.

Энэ хэлсээн Израилие Амер...
сэрэгэй база болгохонь гэжэ...
Джумхур» газетэ мэдүүлнэ...
хэлсээн хадаа Дүтын, Зүүн...
арадуудта ехэ аюултай бай...
гадна, эдэ оронуудта США-гэй...
гаар орохо түсэбтэй байһан ту...
гэршэлнэ гэжэ газетэ бэшэбэ.

США-да хүдэлмэригүйшүүлэй ... улам олошорно

ВАШИНГТОН, мартын ...
(ТАСС). США-гэй экономи...
улам доройтон муудажа, олон...
хүдэлмэригүй боложол байна...
хэблэл үдэр бүри мэдээсэнэ...
гүй дээрэһээ тэдхэмжэ абада...
нүүдэй тоо байгша оной март...
да 3274 мянган хүн болобо...
США-гэй Ажалай министерств...
дүүлээ. Энээнһээ гадна, ажа...
болоһон 410.500 хүн тэдхэмжэ...
һан мэдүүлгэ мартын 9-һөө 15...
тор баряа. Февралиин тэн...
ажалгүй хүнэй тоо бүхы дээрэ...
мянган хүн болобо гэжэ ху...
ёһоор мэдээсэгдэһэн байгаа...
энэ тоо нилээд дээшэлээ гэж...
хайлхаар. Тиимэһээ эдэ мэдэ...
һээ харахада, мүнөө США-да 2...
лион гаран хүдэлмэригүйшүүл...
шье тэдхэмжэ абанагүй.

Оманда дайн үргэлжэлһ...

БЕЙРУТ, мартын 26. (ТА...
Оманай хүн зондо эсэргүү...
добтолго хэхэ гэжэ Англиин сэ...
засагаархид түхеэржэ байна.

Аравиин хахад аралай пор...
дай нэгэндэ Англиин сэрэгэй...
мо корабль ерэжэ, 7 мянган...
дые буулгаа. Мүн 60 танк...
бронемашина, сэрэгэй ондоо те...
асарагдаа. Бахрейндэ байдаг а...
ромдо Англиин сэрэгэй самол...
ерэжэ бууна.

Һая ерэһэн Англиин сэр...
Оманай сүлөөрэлгын армиие ху...
хэ зорилгоор добтолгодо бэлэ...
байна гэжэ «АС-Сиаса» газе...
дээсэнэ.

Немец арадай аша ту... харша шиидхэбэри

БЕРЛИН, мартын 26. (ТА...
Баруун Германиин армиие а...
буугаар зэбсэгжүүлхэ тухай...
хэбэри Баруун Германиин бунд...
абаа. Германиин хоёр хубиин...
олониитэ энэ аюулта шиидхэб...
зэбүүрхэн буруушаана.

БЕЛЬГИИН ДЭЭДЭ ЗЭРГЭТЭ ХА... ХААН ЕЛИЗАВЕТА МОСКВА ЕР...

Дээдэ зэргэтэ Бельгиин ...
хаан Елизавета Брюссельһээ...
тын 26-да Москва ерээ. СС...
Верховно Соведэй Президиума...
рүүлэгшэ К. Е. Ворошилов ...
хаан Елизаветэдэ хандажа, П...
Чайковскиин нэрэмжэтэ скр...
пианистнуудай уласхоорондын...
курсдо хүндэтэ айлшан бо...
һуухыень уриһан байна. (ТА...

Лотерейн биледүүд һай... тараагдажа байна

РСФСР-тэ февраль һарада...
раагдаһан лотерейн биледү...
арад зон ехээр худалдан а...
Мартын 21-дэ 654 миллион тү...
гэй лотерейн билет худалдагда...

Ставропольско кизаарай ...
ромской, Калининградска, Ку...
ска, Пензенскэ, Рязанска, Сар...
ска, Тульска областьнуудай...
хэдэн городууд болон району...
РСФСР-эй Финансын министер...
һээ абтаһан лотерейн биледүүд...
та наймаалагдаа.

Москва городто, Москвагай...
ластьдо 90 миллион түхэр...
Ленинград городто, Ленингр...
областьдо 40 миллион түхэ...
Свердловск городто, Свердл...
областьдо 25 миллион түхэрига...
терейн билет наймаалагдаба.

Смыслов Ботвинни... хоёрой наадан

В. Смыслов М. Ботвинник хо...
8-дахи наадан мартын 16-да ...
жэлүүлэгдэжэ дүүрэхэ ёһотой...
гаа. Гэбэшье, гроссмейстернүүд...
даяа үргэлжэлүүлэнгүй тэнсэ...
хэлсээ.

Тиигэжэ 8 нааданай һү...
М. Ботвинник 5,5:2,5 гэһэн то...
гоор түрүүлбэ.

9-дэхи наадан мартын 27-до б...
хо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

АРАБУУДАЙ НЭГЭДЭМЭЛ РЕСПУБЛИКА

Хойто Африкын, Дүтын, Дунда Зүүн зүгэй үргэн уужам тала дайдада араб изагуурта арадууд олон зуун жэлэй туршада ажаһууна. Алжирта (8 миллион гаран хүн), Иракта (4 миллион гаран хүн), Ливанда (1400 мянган хүн), Ливидэ (1105 мянган хүн), Марокkодо (10 миллион), Туниста (3,5 миллион), Иорданида (1402 мянган), Йемендэ (4 миллион), Саудовска Аравида (7 миллион), Египедтэ (24 миллион), Сиридэ (4 миллион) арабууд ажаһуудаг. Гадна, 1 миллион шахуу арабууд Израильда, Катарада, договорно Оманда, Оманда (княжество), Кенидэ, Испаниин Сахарада ажаһуудаг байна.

XIX зуун жэлэй эсэс багаар Англи, Франциин империалистнууд Африка, Дүтын, Дунда Зүүн зүгые хоорондоо хубаажа дүүргээд, эдэ нютагуудта айхабтар ехэ газар эзэмдэһэн байна.

Эрхэ сүлөөдэ дуратай араб арадууд колониальна богоолшолготой хэзээшье эбсэдэггүй байгаа, булимтарагшадые тэдэнэр анханһаа хойшо үзэн ядадаг һэн.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин һүүлээр национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн араб оронуудта шэнэ ехэ хүсэтэйгөөр дэлгэрбэ. Фашистска Германи империалистическэ Япон хоёрые Советскэ Союзай илаһанай һүүлээр энэ хүдэлөөн бүри эршэмтэй шанга болобо. Ази, Африкын арадууд хүн түрэлтэндэ эшэгүүритэ муухай колониальна дарлалтые усадхажа байна.

1958 оной февралиин 21-дэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республика байгуулагдаба гэһэн мэдээсэл хаа хаанагүй дуулдажа, энэ үдэр Египет Сири хоёрой арадууд өөһэдынгөө оронииие нэгэн бүхэли гүрэн болгохые зүбшөөһэн байгаа.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президентээр Гамаль Абдель Насер һунгагдаа.

Тус республика 1175 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлдэг. Тэндэ 28 миллион хүн ажаһуудаг. Эзэлдэг газарайнгаа талаар Арабуудай Нэгэдэмэл Республика Франци, Итали болон Баруун Европын бусад гүрэнүүдһээ нилээд ехэ юм. Республикын дэбисхэр дээрэ нефть, шулуу нүүрһэн, үнгэтэ металлнууд элбэг. Үндэр баян ургаса хуряахаар үрэжэлтэй һайхан газартай.

Египет Сири хоёрой бээ даанхай болоһоор гурба үлүүтэй жэл үнгэрөө. Социалис лагериин гүрэнүүдэй, түбхын түрүүндэ Советскэ Союзай һайн һанаагаар туһалһанай ашаар эдэ гүрэнүүд экономикоёо хүгжөөжэ, промышленна предприятинуудые барижа, газар дайдаяа уһалжа байһан юм. Империалис гүрэнүүд туһаламжа үзүүлхэһээ, эдэ гүрэнүүдтэ бүтээгдэһэн юумые худалдажа абахаһаа арсаха мэтээр Египет Сири хоёрой экономикын хүгжэлтэдэ һаад тойбо татаха гэжэ оролдоһон байна. Тиихэһээ байтагай империалистнууд Египедтэ дайгаар ороо һэн. 1956 ондо Англи, Франци, Израиль гурбан хорото муухай сэдьхэлээр Египедтэ добтолоо бэлэй. Тиихэдэ яаха аргагүй булигдабашье, империалистнууд мүнөө хүрэтэр дайгаар орохобди гэжэ Египет Сири хоёрые занаһаар. Хүсэ шадалаа улам арьбадхахын, бүхы араб арадуудые нэгэдүүлхэ эхи табихын, тэдэниие колониальна богоолшолгоһоо бүрин сүлөөлхын тулада Египет Сири хоёр Арабуудай Нэгэдэмэл Республика байгуулха гэжэ шиидэз.

Империализмда эсэргүүсэн эбсэшэгүйгөөр тэмсэһэн Гамаль Абдель Насер тэрэнэй президент болонхой. Насер 1918 ондо почтын алба хаагшын бүлэдэ түрэһэн юм. Сэрэгэй һургуули дүүргээд, олон жэлэй туршада национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Египедтэ Англиин империалистнуудай эзэрхэжэ, тэдэнэй туһамарша Фарук королиин ноёрхожо байха үедэ Гамаль Абдель Насер «Сүлөөтэ офицернүүд» гэжэ нюуса организаци армида байгуулһан юм. 1954 оной апрельдэ энэ организациин хүтэлбэри доро Египедэй арад Фарук королиие унагаажа, Насерые премьер-министр болгоһон байгаа. Тиигээд 1956 оной июньдэ тэрэ президентээр һунгагдаа һэн.

Мүнөө Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада саг зуурын Конституци зохёогдожо тунхаглагдаа. Национальна суглаан хуули гаргаха эрхэтэй. Национальна суглаанай депутадуудые президент томилно. Национальна суглаанай хахадынь Сириин депутадуудай палатын болон Египедэй национальна суглаанай гэшүүдһээ бүридэдэг байха юм. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдые президент толгойлно. Тэдэнэйнь тоо—200 мянган хүн. Республикын түб хотонь — Каир.

Бээ даанхай байха, бусадай дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, ямаршье сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаадахагүй гээшэ манай баримталха нангин гол ёһон мүн. Энээниие бэелүүлхын хойноһоо шуһанайнгаа һүүлшын дуһал болотор тэмсэхэбди. гэжэ президент Насер мэдүүлээ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республика хадаа империалистнуудта эсэргүүсэн арабуудай тэмсэхэдээ хүсэеэ нэгэдүүлхэ, элсүүлэн жагсааха гол газарынь болобо.

Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика Йеменэй королевство хоёрой Союз байгуулха тухай хэлсээндэ 1958 оной мартын 8-да гар табигдаа. Энэ Союзда ороһон гүрэн бүхэн өөрынгөө гүрэнэй онсо өөрэ зүйлые, мүн захиргаанайнгаа формые алдаха ёһогүй гэжэ хэлсэгдээ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикые 40 гаран орон мэдэрээ. СССР, КНР, Инди болон бусад олон гүрэнүүд тэрэниие мэдэрээ. Мүн США-шье тус республикые мэдэрхэ баатай болоо.

Арабуудай иигэжэ нэгэдэжэ байхыень харахадаа, эб найрамдалай агууехэ хэрэгэй түлөө, арадуудай нангин эрхэ сүлөөгэй, бээ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байгаа хүсэн улам ехэ болон бэхижэжэ байна гэжэ бүхы дэлхэйн арадууд мэдэрнэ.

С. Кузичев,
Научна, политическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын гэшүүн.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни и экономики — 47-59. пропаганды и местной информации — 3... культуры и быта — 34-0.5, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия —37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н. 00692. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 100.